

OSLO MONITOR 2.0

**BEVEG
OSLO**

*ANALYSE som setter
AGENDA og skaper
ARENA.*

Prosjektleder, research, analyse og rapport: David Bratlie

Research: Robert Erlandsen, Emily Gabrielsen og Kjell Martin Myhr

Konsulent analyse og rapport: Myrth Vaage

Konsulent statistikk: Christian Vaage

Design: Sylvio Oterhals Carvalho

BEVEG OSLO, 2024

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Innledning	s. 4
2.	Sammendrag	s. 6
3.	Bakgrunn	s. 10
3.1.	Beveg Byen, et 3-delt fokus	s. 10
3.2.	Beveg Oslos mandat	s. 11
3.3.	Oppfølging av Oslo Monitor 1.0	s. 11
4.	Avgrensninger	s. 14
5.	Metodikk	s. 15
5.1.	Internt og eksternt blikk	s. 15
5.2.	Beveg Oslos undersøkelse	s. 16
5.3.	Problemstillinger	s. 19
6.	Analyse - Åndelig situasjon	s. 22
PS 1:	Er det grunnlag for å si at en langvarig nedadgående trend for tro og kirkelig oppslutning har snudd?	s. 22
PS 2:	Ungdom i kirkene - hvordan ser bildet ut?	s. 31
7.	Analyse - Sosial smerte	s. 39
PS 3:	Hvilke grupper har de største behovene - og hva er det de trenger?	s. 39
PS 4:	Er det grunnlag for en særlig prioritering av barn og ungdom?	s. 41
PS 5:	Har vi en ensomhetsepidemi, og er det noen grupper som skiller seg ut?	s. 50
PS 6:	Kirkenes aktivitet - hva gjør de, og er arbeidet bærekraftig og målrettet?	s. 52
8.	Analyse - Kulturelle utfordringer	s. 65
9.	Anbefalinger	s. 70
	Kilder	s. 72

1. INNLEDNING

Når Jesus hos evangelisten Lukas siterer fra profeten Jesajas bok at han er kommet for å forkynne et godt budskap for hjelpeløse, forbinde de med knust hjerte og rope ut frihet og frigjøring (Luk 4,18) så er det en programerklæring. At Guds rike på denne måten er kommet nær, er et budskap og et oppdrag Kirken er satt til å forvalte og bringe ut der den til enhver tid er. Det er både radikalt og frigjørende – et ansvar og en mulighet.

Spørsmålet Kirken alltid må spørre seg; når vi har disse banebrytende nyhetene å komme med, hvordan forvalter vi dette? Roper vi ut frihet for fanger? Forbinder vi dem som har et knust hjerte? Hvordan er vi et redskap for frigjøring og lindring i det samfunnet vi er en del av? Til dette trenger vi blant annet kunnskap om hvem vi er, hva vi gjør og en realitetsorientering om hva vi holder på med.

Når vi presenterer «Oslo Monitor 2.0» så er det med et ønske om å bidra til å sette lys på dette ved å opplyse, engasjere og utfordre kirkene – til målrettet fokus og hensiktsmessige samarbeider. Det er også håp at både myndigheter, organisasjoner og næringsliv kan få et innblikk i hva kirkene gjør og er opptatt av, og at det kan øke bevisstheten om at mangfoldet av kirker er en del av et økosystem som ønsker en bedre by for de som på ulike måter faller utenfor.

I tillegg presenterer vi oppdaterte tall på antall aktive og Gudstjenestebesøk i kirkene, samt andre oppdateringer i forhold til vår forrige rapport, Oslo Monitor 1.0 fra 2018.

Til slutt kommer vi med noen anbefalinger som bygger på funnene. Vi har lagt vekt på å være så konkrete som mulig, og pekt på nødvendigheten av noen prioriteringer. Det betyr ikke at mangfoldet av engasjementer kirkene allerede har bør bli mindre, men at en tydelig felles agenda bør resultere i søken mot økt satsing, og ikke minst bærekraftige samarbeid på disse områdene.

Vi vil takke alle kirkene som deltok i vår undersøkelse, både på nett og via telefon. Det har vært en forutsetning for denne rapporten, og har gitt oss verdifull innsikt.

Vi vil rette en stor takk til Myrth Vaage, Christian Vaage og Sylvio Oterhals Carvalho for avgjørende bidrag i strukturering, statistisk kvalitetssikring og utforming av rapporten. Takk også til Beveg Oslos medarbeidere Emily Gabrielsen og Kjell Martin Myhr for arbeidet underveis med denne rapporten.

Vi håper og tror dette kan være et viktig og godt verktøy for kirker, organisasjoner og andre som ønsker at Oslo skal bli en enda bedre by å bo i. God lesning!

Oktober 2024 - Beveg Oslo

David Bratlie, prosjektleder

2. SAMMENDRAG

Oslo Monitor 2.0 er Beveg Oslos analyse av byens

ÅNDELIGE SITUASJON, SOSIALE SMERTE OG KULTURELLE UTFORDRINGER

Hensikten er å opplyse, engasjere og utfordre kirkene til målrettet og koordinert innsats gjennom en felles agenda.

I årets rapport har vi brukt et bredt tilfang av kilder, sendt ut en egen undersøkelse rettet mot kirkene, og lagt hovedvekten på Oslos sosiale smerte blant barn og unge.

1. ÅNDELIG SITUASJON – en trend KAN ha snudd

- For første gang siden 80-tallet er det oppgang i tallene på folk som tror på Gud.
- Antall aktive i kirkene øker litt: opp ~1 500 siden 2017, men andelen det utgjør av befolkningen ligger stabilt på 4.8%, noe som reflekterer befolkningsveksten
- Halvparten av kirkene har ikke ungdomsarbeid og kun noen få har store arbeid, men samarbeidsklimaet blant kirkene er godt.

Flere undersøkelser bekrefter at en langvarig nedadgående trend for kirkene har snudd. Kirkene i hele kirkelandskapet bør være årvåkne i forhold til ny interesse for tro, og utnytte godt samarbeidsklima for å styrke ungdomsarbeidet i byen.

2. SOSIAL SMERTE – er kirken en del av løsningen?

Gruppene med de største humanitære behovene fanges ikke opp av velferdsstatens sikkerhetsnett. Hovedproblemet er ikke penger, men koordinering av ressurser.

Det er gode grunner til å prioritere barn og unge. I forhold til denne gruppen, ser vi at;

- 15,2% av alle barn i Oslo vokser opp i vedvarende fattigdom i en delt by; mens det er 3,6% i Ullern bydel, så er det hele 35,5% i Sagene. Konsekvensene er helseplager, utenforskap, rotløshet – og sårbarhet for rekruttering til kriminalitet.
- 24% av alle barn opplever samlivsbrudd – og de tar det tyngre enn foreldrene tror.
- Ensomhet har økt markant blant unge voksne som bor alene – og det i årene før pandemien.

De fleste kirkene har engasjement i sosialt arbeid, og bidrar med et samlet frivillig engasjement på dette området tilsvarende over 117 årsverk. Likevel;

- Kun 8 % av de aktive i kirkene sett under ett, er engasjert i en form for sosialt eller diakonalt frivillig arbeid 1,1 time i uka.
- Flertallet av kirkene har enten et samarbeid, eller ønsker samarbeid på dette feltet.

Kirkene har et uforløst potensial i å mobilisere frivillige til sosialt arbeid i byen. Koordinerte og varige samarbeid med erfarne aktører kan være med på å forløse dette potensialet, forutsatt at dette prioriteres fra kirkene.

3. KULTURELLE UTFORDRINGER – systemiske mangler

- Lavinntektsfamilier utnyttes på boligmarkedet, og fører til at barn vokser opp i uverdige forhold. Det føres ikke god nok kontroll med utleiere, og innretningen på bostøtteordningen gjør familiene sårbare.
- Arbeids- og botrening er to viktige virkemidler for å bryte negativ spiral for ungdom, men reglene for bostøtte til ungdom under 18 år bør mykes opp.

Kirkelige aktive oppfordres til å bidra sammen med næringsliv og organisasjoner til Ikke-kommersiell boligutleie til fornuftige priser til lavinntektsfamilier, samt tilrettelegging for arbeidstrening.

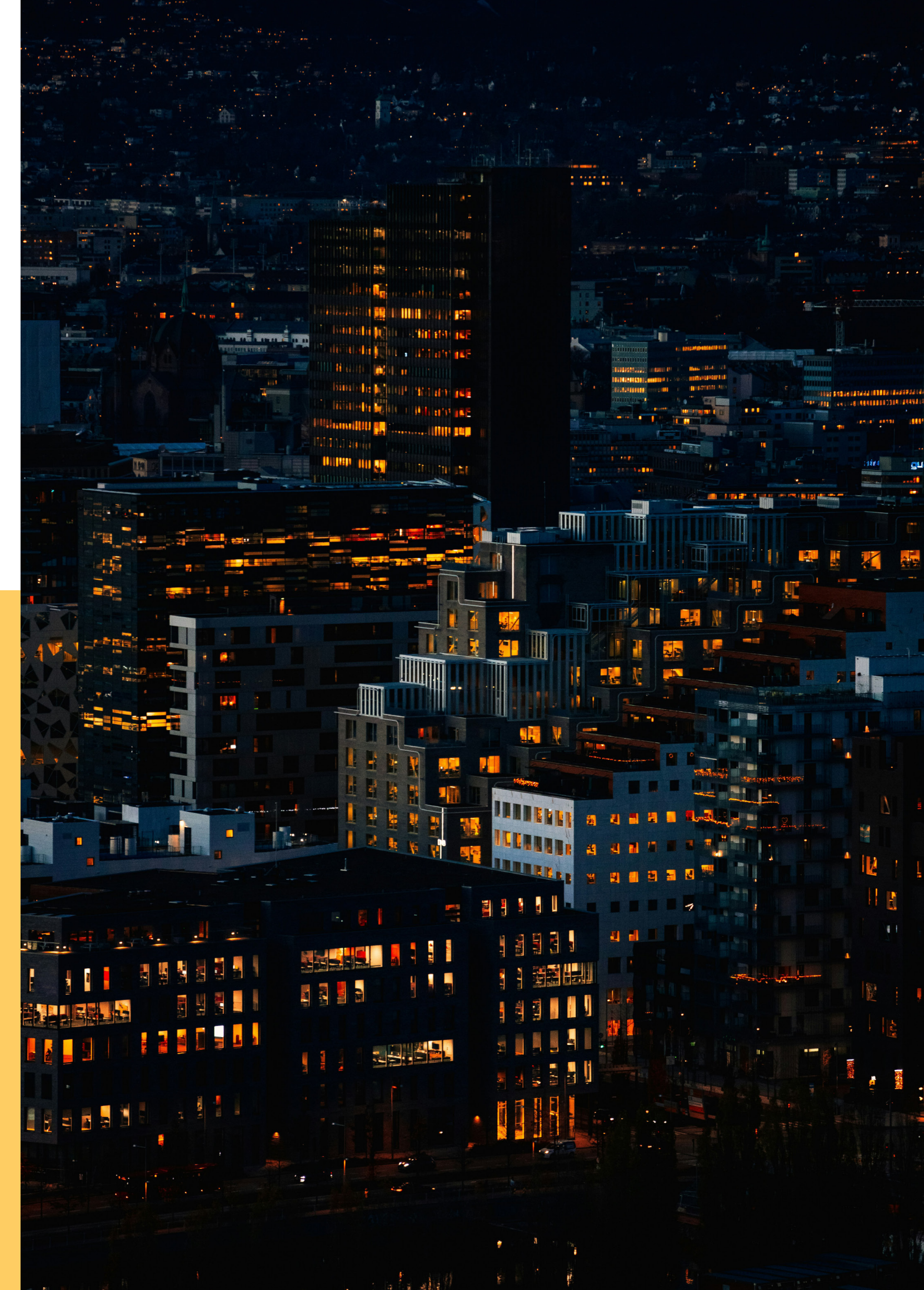
ANBEFALINGER

Vi anbefaler kirkene å fortsette å utvikle de engasjementene de har. I tillegg oppfordrer vi til å **realisere et uforløst potensiale** gjennom å prioritere, og å iverksette tiltak i samarbeid med hverandre og relevante organisasjoner for å:

- Tilby gratis og inkluderende aktiviteter for barn og unge i deres nærmiljø, med et spesielt fokus på unge gutter i Oslo øst.
- Gi veiledning og støtte til familier, med særlig vekt på arbeidsrettigheter, språkopplæring, digital kompetanse og boligmuligheter
- Utvikle verktøy og møteplasser som kan bidra til å fange opp og forebygge ensomhet blant unge voksne.

Næringsliv og organisasjoner oppfordres til å:

- Inngå samarbeid med kirkene om tilrettelegging for arbeidstrening.
- Legge til rette for, og mobilisere folk i kirkene til å kunne tilby ikke-kommersiell boligutleie til fornuftige priser, med særlig fokus på lavinntektsfamilier.

3. BAKGRUNN

Denne rapporten er en oppfølger til Oslo Monitor 1.0 som ble publisert av tankesmien Skaperkraft i januar 2018, på bestilling fra det som den gang het «Beveg Byen». Intensjonen var å følge opp denne undersøkelsen med jevnlige oppdateringer, men ressursene og timingen har ikke ligget til rette for det – før nå. Denne gangen er det Foreningen «Beveg Oslo» som både har initiert og gjennomført arbeidet med denne rapporten.

3.1 BEVEG BYEN, ET 3-DELT FOKUS

Beveg Byen som idé og konsept er hentet fra CityChangers Movement, et internasjonalt nettverk som hadde utgangspunkt i kirkenettverket Doxa Deo i Sør-Afrika og som nå har knyttet til seg kirker fra ulike sammenhenger over hele verden. Bevegelsens grunnlegger Alan Platt har vært i Oslo en rekke ganger og vært til inspirasjon for mange av kirkene på flere av våre felles arenaer. Sammenslutningen har et grunnleggende ønske om å se den byen man er en del av beveget mot det bedre, på alle områder. For å bevisstgjøre hva det vil si, har man definert 3 hovedområder som man hvor man vil adressere utfordringer; "*Spiritual lostness, social pain, cultural brokenness*"

«Beveg Byen» er en måte å ta disse prinsippene inn i en norsk kontekst uten å direkte slutte seg til det internasjonale nettverket. Det grunnleggende ønsket med dette, er å se på hele livet og samfunnet rundt som noe som angår det kristne livet og derigjennom er noe som angår kirken. Det kan for mange virke selvsagt, men vi tror at bevisstheten om dette med fordel kan løftes – både i kirkene og i samfunnet ellers. Videre oversettes dette til en norsk virkelighet hvor vi på en annen måte enn i Sør-Afrika har tillit til myndighetene og hvor vi opplever at de fleste har det godt materielt. De 3 begrepene vi ønsker å bevisstgjøre oss gjennom, og som vi vil bli godt kjent med i rapporten, blir da på norsk:

- Åndelig situasjon
- Sosial smerte
- Kulturelle utfordringer

3.2 BEVEG OSLOS MANDAT

Beveg Oslo eies av 8 av kirkene i Oslo, og ble dannet i 2019 for å ivareta ønsket om en kunnskapsbasert felles plattform for kirkene. Mandatet er å gjøre ANALYSE på de 3 områdene, for gjennom det sette en felles AGENDA som skal stimulere til ulike tiltak gjennom lokalkirker og på felles ARENAER. Denne rapporten er Beveg Oslos analyse.

3.3 OPPFØLGING AV OSLO MONITOR 1.0

3.3.1 Oslo Monitor 2.0 svarer ut punkter innenfor åndelig situasjon og sosial smerte

Oslo Monitor 1.0 (OM 1.0) fra 2018 hadde noen hovedfunn, samt noen punkter til oppfølging. De punktene som det var ønsket å følge med på de kommende årene, er som følger:

1. Åndelig situasjon

- *Hvor mange som er aktive i kirkene i byen*
- *Hvor mange som går til Gudstjeneste*
- *Hvor mange som regner seg som «personlig kristne»*

Disse tallene fremkommer, sammen med utdypende refleksjoner, i kapitlet «Analyse - Åndelig situasjon».

2. Sosial smerte

- *Andel av befolkningen som føler seg ensomme*
- *Andel barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt på bydelsnivå*
- *Andel ungdom som dropper ut av skolen*
- *Andel barn under 18 år som opplever samlivsbrudd*

På disse områdene presenterer vi utviklingen siden sist monitor i kapitlet «Analyse – sosial smerte». Det blir gjort i lys av den mer grunnleggende analysen av den sosiale smerten, og viser noen interessante resultater som bekrefter hovedvalget om vekting av fokus, og nyanserer bildet av utviklingen på noen områder.

3 Kulturelle utfordringer

- *Størrelsen på den svarte økonomien i Norge*
- *Finansieringen av frivillig sektor*

Vi har ikke i denne runden prioritert videre oppfølging på disse områdene, så de oppfordringene og bevisstgjøringene som fulgte av OM 1 står ved lag. For området svart arbeid handler det i stor grad om holdningsskapende arbeid, og senke terskelen i det alminnelige for å si fra om at det ikke er greit. Når det gjelder finansiering av religiøst og sosialt arbeid, ble det pekt på at andelen av dette som er finansiert gjennom næringslivet er uforholdsmessig lav, og at utfordringen dermed var gitt.

3.3.2 To områder med tydelig fremdrift siden OM 1.0; ensomhetsutfordringen vedvarer

OM 1.0 oppfordret til bevegelse på 12 til dels omfattende områder, og bærer preg av formuleringer om å «styrke» og «kartlegge». Anbefalingen var bl.a. å søke samarbeid med aktører som allerede er engasjert på de ulike områdene framfor å starte egne prosjekter. Dette er i tråd med ønsket bak Beveg Oslo: å være et felles knyttingspunkt, ikke en prosjektstarter.

Det er spesielt 2 områder hvor det er iverksatt tiltak og hvor vi ser en bevegelse som et resultat av økt samarbeid:

1. «Etablere en felles strategi for kirkeplantning og evangelisering/ utadrettet arbeid de neste 15-20 årene.»

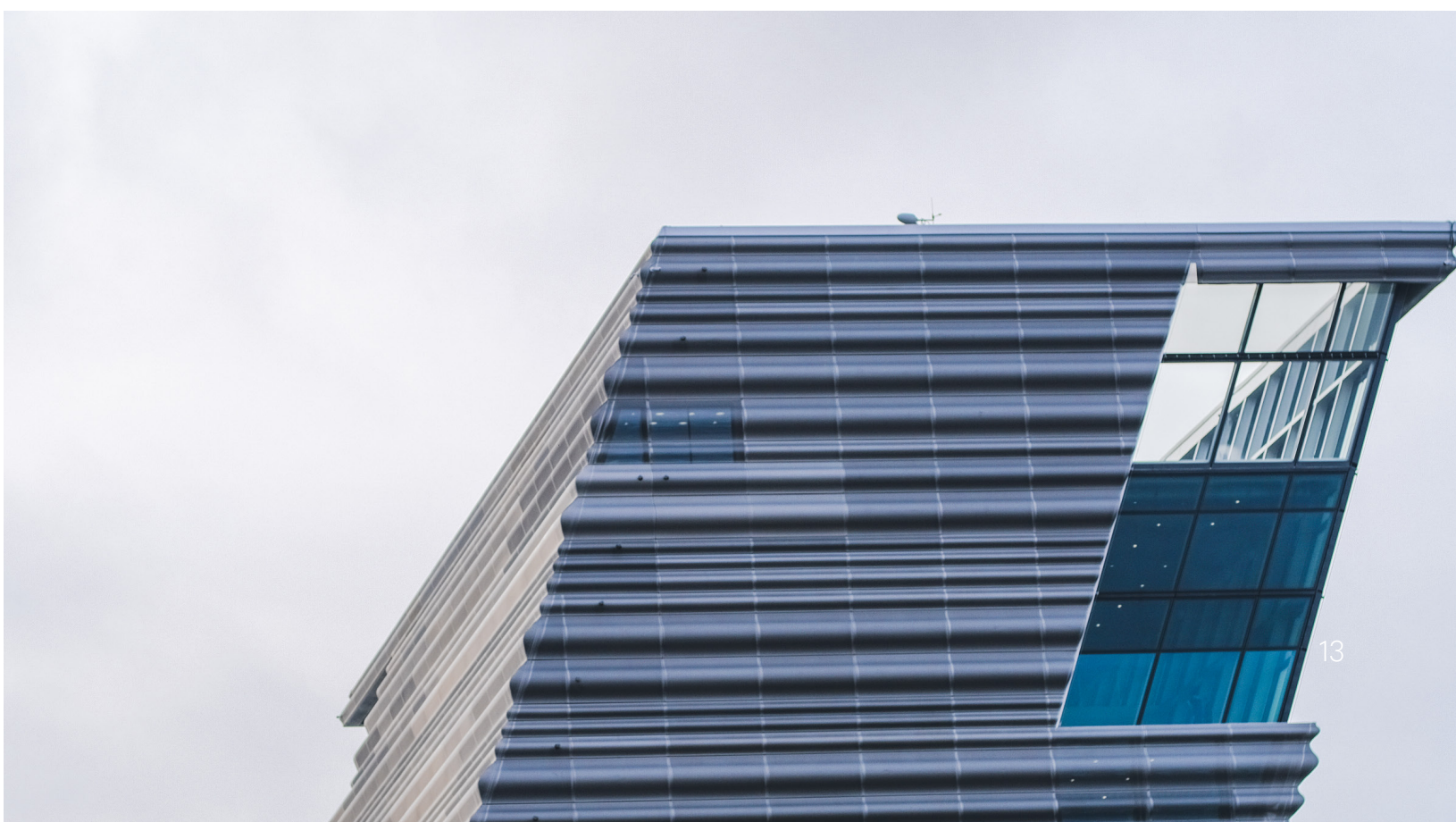
- **Sendt Norge** er et tverrkirkelig nettverk som inspirerer og utruker til menighetsplantning. Rapporten deres fra 2021¹ gir et godt bilde av utviklingen, samt innblikk i erfaringer de som planter menigheter har gjort seg. Rapporten er i så måte utfyllende til vår egen rapport når det gjelder utviklingen også i Oslo på dette feltet. Det nettverket som Sendt Norge fasiliterer, er å anbefale for de som ønsker hjelp med å plante nye menigheter i byen.
- **Håp for Oslo** er et tverrkirkelig tiltak for evangelisering i dagens storbykultur som ble etablert i kjølvannet av at Beveg Oslo samlet byens kirker til inspirasjon og praktisk læring inspirert av Steigers² arbeid. Håp for Oslo gjennomfører årlige kampanjer, samt en månedlig felles aksjon i Oslo på fredags kvelder. Dette ser ut til å være et bærekraftig og samlende tiltak som er forankret i en sunn forvaltning fra kirkene, og vi vil oppfordre til at dette sikres videre drift.

2. «Tilby informasjon og opplæring om å være fosterhjem i kirkene»

Her ble det gjort en betydelig innsats i Beveg Oslos første år hvor daglig leder Fred Håberg tilbød en skreddersydd informasjonskampanje ovenfor kirkene. Dette førte til noen konkrete løsninger og en positiv dialog med myndighetene som forvalter dette. Det er likevel et stort arbeid som Beveg Oslo ikke kan ta videre som aktør. Det er likevel grunn til å tro at denne konkrete utfordringen har ført til en større bevissthet hos flere kirker på at det er et stort behov for å hjelpe sårbar ungdom i byen vår på flere ulike praktiske plan. Selv om fosterhjem er et stort skritt for de fleste, har det vist seg at flere kirker har mobilisert i forhold til å være avlastningshjem og bidra som hybelverter.

OM 1 hadde også flere anbefalinger knyttet til ensomhet i denne listen. Det har likevel ikke vært noen konkret og forpliktende plan for å «kartlegge» og «styrke» arbeidet mot ensomhet blant kirkene i Oslo. Her ligger en konkret utfordring som følge av årets analyse (se 7.3.4).

Vi må med andre ord bevisstgjøre oss hva som setter agenda. Vi har som en del av økosystemet som ønsker å arbeide for en bedre by for alle, begrensede ressurser – men gjennom analyse vil vi kunne spisse inn på noe vi tror kan samle oss, og gjennom det skape en bevegelse. Dette ønsker vi å gjøre med Oslo Monitor 2.0.

4. Avgrensninger

I analysen har vi følgende avgrensninger og presiseringer:

4.1. ÅNDELIG SITUASJON vil i denne sammenhengen kunne si noe om nordmenns tro på Gud og forhold til kristen tro og kirkelig aktivitet i Oslo. Vi går ikke i denne rapporten inn på situasjonen for andre trosretninger og religioner annet enn en statistikk over medlemmer av trossamfunn i Oslo.

4.2 SOSIAL SMERTE har vært vårt prioriterte område i arbeidet med analysen. Sosial smerte vil i vår kontekst belyse

- Opplevde og målbare utfordringer og behov for spesifiserte grupper uttrykt av sentrale aktører på feltet
- Utfordringer uttrykt av dem som kjenner det mest i sitt dagligliv
- Kirkenes respons og holdninger i møte med, samt aktivitet i forhold til sosial smerte

Etter å ha redegjort for det totale utfordringsbildet for ulike grupper i Oslo, har vi gjort en begrunnet prioritering ved å fokusere på barn og ungdom, og på feltet det er mest aktuelt for frivilligheten generelt, og kirkene spesielt, å kunne ha en mulighet til å bevege byen. Anbefalingene til kirkene vil derfor være et resultat av denne avgrensningen.

4.3 KULTURELLE UTFORDRINGER er definert som systemiske og strukturelle utfordringer i samfunnet. Det er ikke prioritert som inngangsport i problemstillingene i denne rapporten, men vi trekker noen linjer fra utfordringer på det sosiale området som grenser over i det systemiske. Her ligger utfordringene som rettes mot næringsliv og andre aktører som på ulike måter er en del av kirkelandskapet i Oslo.

5. Metodikk

5.1 INTERNT OG EKSTERNT BLIKK

Hensikten med rapporten er å få et best mulig bilde av nå-situasjonen i Oslo, fra et kirkeperspektiv. Vi har valgt å ta utgangspunkt i de to hovedområdene Åndelig tilstand og Sosial smerte. Vi har i arbeidet systematisk vekslet mellom et eksternt og internt blikk. Dette kan oppsummeres slik:

Åndelig tilstand:

- Eksternt – tro i befolkningen
- Internt – oppslutning om, og aktivitet i kirkene

Sosial smerte:

- Eksternt – behov i befolkningen
- Internt – arbeid i, samarbeid ut i fra og støtte fra kirkene

Kulturelle utfordringer:

- Eksternt – systemiske utfordringer for befolkningen som resulterer i sosial smerte

I det eksterne perspektivet har vi utelukkende basert oss på sekundærkilder. Det finnes mye gode rapporter og statistikk som belyser de temaene vi har tatt utgangspunkt i. Oslo Monitor 1.0 hadde noen områder det var ønskelig å monitorere videre. Disse har vært et naturlig utgangspunkt. På disse punktene har vi kunnet sammenlikne og se utvikling. Her har Statistisk sentralbyrå vært hovedkilde.

Videre har vi tatt utgangspunkt i ferskere dybdeanalyser. På området åndelig tilstand dreier det seg om Norsk Monitor (Ipsos) som ser på utviklingstrekk i forhold til nordmenns Gudstro. På området sosial smerte har vi brukt Røde Kors sin rapport «Sosial Puls» som, basert på forskning fra SSB, har kommet fram til de gruppene med de største humanitære behovene i Norge, og gitt en normativ begrunnelse for prioritering. Videre har politiet ved avsnittsleder for kriminalforebyggende seksjon i enhet øst i Oslo politiet, Hans Magnus Gjerlaug samt daglig leder i Maritastiftelsen Dag Jacobsen vært viktige bidragsydere. Andre kilder har vært fhi, bufdir, ungdata og Frelsesarmeen. I tillegg har vi benyttet relevante sitater fra presseoppslag i Vårt Land, VG og Avisa Oslo.

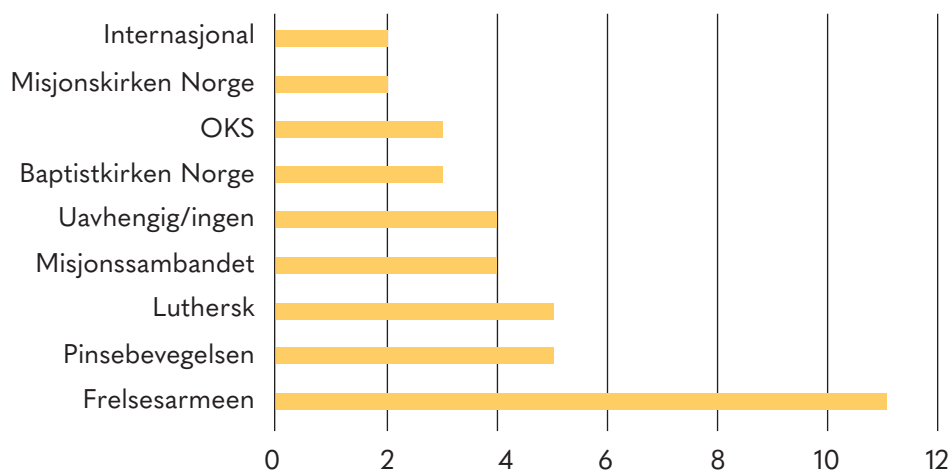
I det interne perspektivet er hovedkilden vår egen undersøkelse rettet til kirker og menigheter i Oslo. Her baserer vi oss på en ringerunde til 60 kirker i tillegg til respons fra 39 kirker på vår mer omfattende spørreundersøkelse som ble gjennomført som en online survey våren 2023. Her ble det i tillegg til medlemstall, antall aktive og type sammensetning, spurt om omfang av ungdomsarbeid og sosialt/diakonalt arbeid, samt grad av samarbeid og eventuelt ønske om (mer av) dette. I tillegg har vi fått bistand fra Norges Kristne Råd ved rådgiver for migrasjon og flerkulturelt arbeid, Lemma Desta med oversikt over immigrantkirker, og assisterende kirkeverge Ann-Magrit Austenå i forhold til kildebruk for Den Norske Kirke.

5.2 BEVEG OSLOS UNDERSØKELSE

5.2.1 Utsendelse, respons og frafall

Undersøkelsen ble distribuert til 97 kirker direkte, og til alle Frelsesarmeens avdelinger gjennom sentralledet, i februar 2024. Av disse fikk vi respons fra 46 kirker, med et frafall på 7 for ikke fullført undersøkelse. Vi baserer derfor analysen på 39 respondenter (40%). Disse fordeler seg på følgende kirkesamfunn/tilknytninger:

RESPONDENTENES TILKNYTNING - ANTALL KIRKER

Det er et klart flertall av respondentene fra Frelsesarmeen, noe vi har tatt hensyn til i vektingen i analysen der det har vært hensiktsmessig. Dette kommer tydelig fram der det er aktuelt.

Etter avtale med kirkevergens kontor, har vi ikke sendt denne undersøkelsen til menighetene i **Den Norske Kirke**. Vi har her brukt utførlig SSB statistikk for gudstjenestebesøk og antall konfirmanter, og for øvrig tall fra Oslo Bispedømmeråds årsmelding.

5.2.2 Respondentenes sammensetning

I undersøkelsen ble kirkene spurt om hvordan de ville karakterisere seg selv ut ifra sammensetning hva gjelder nasjonalitet og bakgrunn.

Svarene fordelte seg som følger:

Over halvparten karakteriserer seg selv som et fellesskap med blandede nasjonaliteter. I kommentarene fra denne gruppen, blir det gitt uttrykk for at majoriteten har norsk bakgrunn, men at det til sammen er representert mange ulike nasjonaliteter fra hele verden. Det er derfor grunn til å tro at kirkene har definert dette litt ulikt. Hvor vidt dette sier noe om en økt grad av integrering, er det ikke noe grunnlag for å si ut ifra dette. Det er likevel en observasjon som er interessant, og bør kunne undersøkes nærmere i en senere rapport.

5.2.3 Beregningsgrunnlag kirkelig aktive

I undersøkelsens første del har vi blant annet spurt kirkene om medlemstall, Gudstjenestebesøk og antall **aktive**. Grunnen til at vi spør om *aktive* er at vi ønsker et mest mulig samlende grunnlag for å måle hvor mange Kirken i Oslo som helhet kan regne som faste deltakere. Her er utfordringen at kirkene tenker noe ulikt. DNK som folkekirke har fokus på å ha et nærvær for hele befolkningen³. Den Katolske Kirke betjener de til enhver tid besøkende i deres daglige messer. For en typisk liten eller mellomstor frikirke med stor vekt på frivillighet i driften, så er det de som er med og bærer det frivillige i større eller mindre grad som regnes som basen i det man driver med, i tillegg til jevnlig Gudstjenestebesøk. I tillegg har vi noen kirker som baserer sin drift hovedsakelig på mindre husfelleskap, og i mindre grad legger vekt på Gudstjenester. *Derfor har bedt kirkene selv definere, og redegjøre for hvordan man kommer fram til tallet på aktive.* De retningsgivende kriteriene som ble gitt, var at en aktiv er en som er «minst 1 gang i måneden på Gudstjeneste, aktiv i småfelleskap, med i tjeneste i menigheten el.l.»

En annen vesentlig grunn for å bruke denne definisjonen, er at det gir et direkte sammenlikningsgrunnlag med tall fra OM 1, da en tilsvarende metode ble brukt. For DNKs menigheter så ble det i OM 1, i avtale med kirkevergen, brukt et beregningsgrunnlag på 2x gjennomsnittet av besøk per Gudstjeneste for å få et sannsynlig sammenlikningsgrunnlag på antall **faste** besøkende. Dette var på bakgrunn av tall fra såkalte «telleuker». Mer nøyaktige tall har i ettertid blitt tilgjengelige gjennom ssb-tabeller fra og med 2015. *Disse tallene tyder på en viss underrapportering av antall aktive i DNK i OM 1.* For DNK har vi derfor i denne rapporten brukt en beregning som i størst mulig grad gir en sannsynlig sammenlikning med 2017 tall, samtidig som det tar opp i seg tendenser fra våre egne undersøkelser.

5.2.4 Beregningsgrunnlag sosialt arbeid og diakoni

I undersøkelsens andre del har vi et hovedfokus på sosialt arbeid, og spør om omfang av både frivillig og betalt engasjement. I dette kapittelet tok vi høyde for ulik tilnærming hos kirkene. Dette gjorde vi ved at vi i spørsmålsstillingen skilte på sosialt arbeid rettet mot behov i samfunnet, innad i kirken og støtte til arbeid utenfor Oslo/i utlandet. For en kirke som ved sin profil og geografiske plassering har som sitt særlige formål å betjene folk i sitt nærområde, vil det være kunstig å forholde seg til et begrep som «intern diakoni», mens for en kirke med en medlemsmasse basert på aktiv innmelding av mennesker fra alle samfunnsklasser og aldre som er spredt over hele byen, vil det gi større mening. Ved å skille disse tingene i spørsmålsstillingen var det mulig å fange opp de forskjellige perspektivene og likevel kunne sammenlikne dem. Her var mulighetene for tilleggskommentarer viktig, da disse ga oss utdypende innsikt.

5.3 PROBLEMSTILLINGER

Ved utarbeidelse av rapporten hadde vi følgende problemstillinger:

Åndelig situasjon;

PS 1: Det er flere signaler fra kirkene som tyder på en fornyet interesse for kristen tro. *Er det grunnlag for å si at en langvarig nedadgående trend for tro og kirkelig oppslutning har snudd?*

PS 2: Det har over tid vært uttrykt fra flere aktører at det å holde på ungdom som vokser opp i kirkene er vanskelig. *Hvordan ser bildet ut når det gjelder ungdomsarbeid i kirkene, og er det grunnlag for å tenke mer samarbeid?*

Sosial smerte;

PS 3: Det pekes på behov for mer hjelp og økte bevilgninger til mange ulike grupper i befolkningen. *Hvilke grupper har de største behovene - og hva er det de trenger?*

PS 4: *Er det grunnlag for en særlig prioritering av barn og ungdom?*

PS 5: Det blir skrevet mye om at vi har en ensomhetsepidemi. *Har vi en ensomhetsepidemi, og er det noen grupper som skiller seg ut?*

PS 6: Kirken har alltid vært engasjert i diakoni. *På hvilken måte og i hvilken utstrekning driver kirkene med sosialt utadrettet arbeid, og er det bærekraftig og målrettet?*

**BEVEG
OSLO**

PROBLEMSTILLINGER

ÅNDELIG SITUASJON

PS 1 - Er det grunnlag for å si at en langvarig nedadgående trend for tro og kirkelig oppslutning har snudd?

PS 2 - Hvordan ser bildet ut når det gjelder ungdomsarbeid i kirkene, og er det grunnlag for å tenke mer samarbeid?

SOSIAL SMERTE

PS 3 - Hvilke grupper har de største behovene - og hva er det de trenger?

PS 4 - Er det grunnlag for en særlig prioritering av barn og ungdom?

PS 5 - Har vi en ensomhetsepidemi, og er det noen grupper som skiller seg ut?

PS 6 - På hvilken måte og i hvilken utstrekning driver kirkene med sosialt utadrettet arbeid, og er det bærekraftig og målrettet?

6. Analyse - Åndelig situasjon

6.1 PS 1: ER DET GRUNNLAG FOR Å SI AT EN LANGVARIG NEDADGÅENDE TREND FOR TRO OG KIRKELIG OPPSLUTNING HAR SNUDD?

6.1.1 Gudstro i befolkningen

Andelen nordmenn som sier de tror på Gud har gått jevnt og trutt nedover de siste 40 årene. Norsk Monitor (Ipsos) har siden 1985 annet hvert år stilt et representativt utvalg nordmenn dette spørsmålet, og ved første utgave i 1985 svarte 52% ja. I 2024 er dette tallet 28%. Men det interessante i disse tallene er den siste utviklingen. For første gang siden undersøkelsens begynnelse, er det flere faktorer som tyder på at denne utviklingen kan ha snudd, eller i det minste stagnert. John Spilling, seniorkonsulent i Ipsos og ansvarlig for Norsk monitor, sier til Vårt Land 21/3 2024;

«Det er tydelig at noen trender er brutt. Nedgangen i andelen som sier at de tror på Gud har stoppet, og muligens gått noe opp. Det andre er andelen som sier de har tillit til kirken. Etter å ha gått nedover en stund, har den nå steget ganske markant de siste to år (...)»⁴

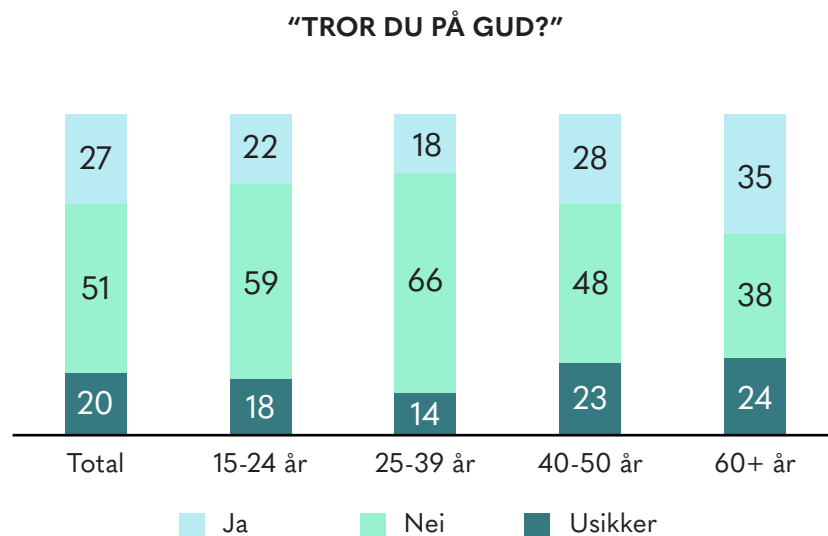
Man kunne også tenke seg at spørsmålet om troen på Gud kan ha en sammenheng med et økt antall med muslimsk Gudstro i befolkningen. I denne undersøkelsen virker ikke det å være relevant i og med at kun 1% av respondentene oppgir preferanse til muslimsk trosretning.

Et annet spørsmål som alltid stilles i disse undersøkelsene, er om man regner seg som «personlig kristen». Det er 21% som svarer bekreftende på dette spørsmålet – nøyaktig like mange som i 1985. **Det er interessant at tallet på personlig kristne har holdt seg stabilt i snart 40 år**, selv om antallet som sier de tror på Gud går ned. Tallene nærmer seg nå hverandre. Spilling sier videre til Vårt Land:

«Nå er det mer slik at hvis du tror på Gud, så er du også personlig kristen. Kanskje var dette begrepet regnet som noe mer forpliktende i 1985 enn det er i dag (...)».

Selv om begrepet personlig kristen er omdiskutert, og det gjennom årene har blitt lagt ulike ting i det, så sier det likevel noe om at dette er noe som angår ens eget liv. Det er altså stadig 1/5 av Norges befolkning som i en eller annen form knytter kristen tro til egen person.

Det er i tillegg interessant å se på aldersfordelingen i disse spørsmålene. For undersøkelsen i 2022 så fordelingen slik ut:

Kilde: Ipsos' Norsk Monitor 2021/22. Norsk Monitor er en samfunnsundersøkelse Ipsos har gjennomført annenhvert år siden 1985. Ca. 4000 intervju i befolkningen ved hver gjennomføring.

Les mer på www.ipsos.no.

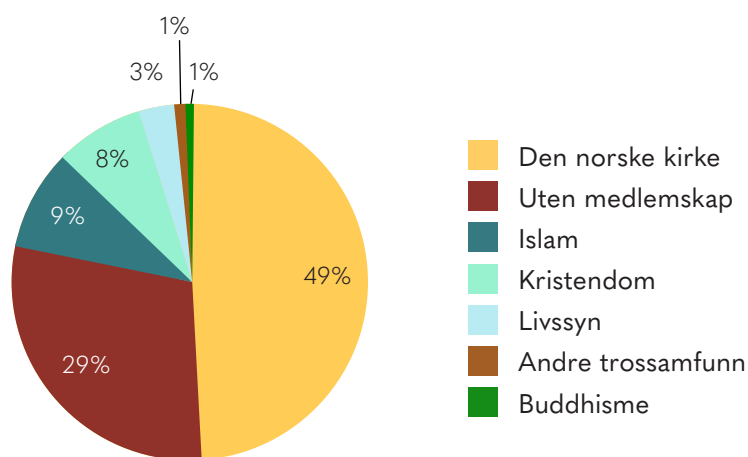
Det er ikke uventet de eldste som svarer mest bekreftende på Gudstro. Det er likevel interessant å se på tallene for aldersgruppen 15-24 kontra 25-39, hvor tallene er noe mer bekreftende for de yngste. Forskjellen er minimal, men det er interessant i lyset av tallene for 2024.

6.1.2 Tros- og livssynssamfunn i Oslo - kristne trossamfunn har økning i medlemstall

Det mest oppdaterte totalbildet av situasjonen for tros- og livssynssamfunnene i Oslo, finnes i rapporten «Tro det eller ei» fra tros- og livssynsutvalget i Oslo Kommune fra 2020⁵. I tillegg til et politisk program for politikk på området for de kommende årene, gir den en oversikt over medlemmer av trossamfunn innenfor alle trosretninger.

I figuren under ser vi at mens omkring halvparten av befolkningen i 2020 var medlem i DNK, så er 8% medlem i et annet kristent trossamfunn. Det er omtrent like mange som er medlem i et muslimsk trossamfunn. Det er dermed et mindretall på 29% som ikke er medlem i noe trossamfunn.

ALLE INNBYGGERE I OSLO FORDELT PÅ TROS- OG LIVSSYNSMEDLEMSKAP

Hvis vi supplerer disse funnene med tall fra SSB, viser det at mens medlemstallene i Den Norske Kirke er synkende (fra et høyt utgangspunkt), så går tallet på medlemmer i andre trossamfunn, inkludert kristne, noe opp. Utvikling i medlemstall for kristne trossamfunn utenfor DNK viser på landsbasis i perioden 2015 til 2024 en jevn økning fra 5,7 til 6,8% (basert på innmeldte krav til statstilskudd)⁶. Det er for øvrig lite statistikk på denne gruppen, og vi ønsker med vår undersøkelse å gi et større bilde på tilslutning og aktivitet i de kristne trossamfunnene.

6.1.3 Rapporterte tendenser i kristne trossamfunn

Andre samvirkende tendenser er uttalte erfaringer hos kirkeledere fra et bredt spekter av kirker og menigheter i flere deler av landet, om en økt åpenhet og søken mot kirker og tro:⁷

- Flere kirkesamfunn i frikirkesegmentet melder om flere unge på Gudstjenester, flere besøkende som ikke har bakgrunn fra annen menighet, og en økt interesse for teologi og fordypning (dette styrkes også av Lagets Studentundersøkelse fra 2024⁸)
- Det er en voksende andel unge som melder seg inn i DNK⁹
- Det meldes om rekorddeltakelse på ungdomsleirer og festivaler¹⁰

6.1.4 Kirkenes oppslutning - stabilt, ikke satt tilbake etter pandemien

Fra spørreundersøkelsen til kirker utenfor DNK i Oslo, refererer vi i denne delen til svar på spørsmål om **antall aktive, samt Gudstjenestebesøk**.

Fra DNK har vi hentet tall knyttet til Gudstjenestebesøk fra SSB, samt Oslo bispedømmeråds årsrapport for 2023.

Gjennom en ringerunde til 60 kirker utenom DNK i Oslo, som ikke deltok i spørreundersøkelsen, fikk vi hovedsakelig tall på aktive.

Kirkelig aktive

Som beskrevet i metodekapitlet, så har vi latt de kirkene vi hatt kontakt med selv definere antallet aktive basert på det veiledende kriteriet; "minst 1 gang i måneden på Gudstjeneste, aktiv i husfelleskap, tjeneste i menigheten el.l.". For DNK har vi brukt tall på ukentlig Gudstjenestebesøk, og brukt tilsvarende metode som i OM 1, noe modifisert i forhold til mer tilgjengelige tall fra ssb^{11 12 13}.

⁸ <https://nkss.no/wp-content/uploads/2024/04/Student-report-1.pdf>

⁹ <https://www.vl.no/religion/2024/06/27/flere-unge-melder-seg-inn-i-kirka/>

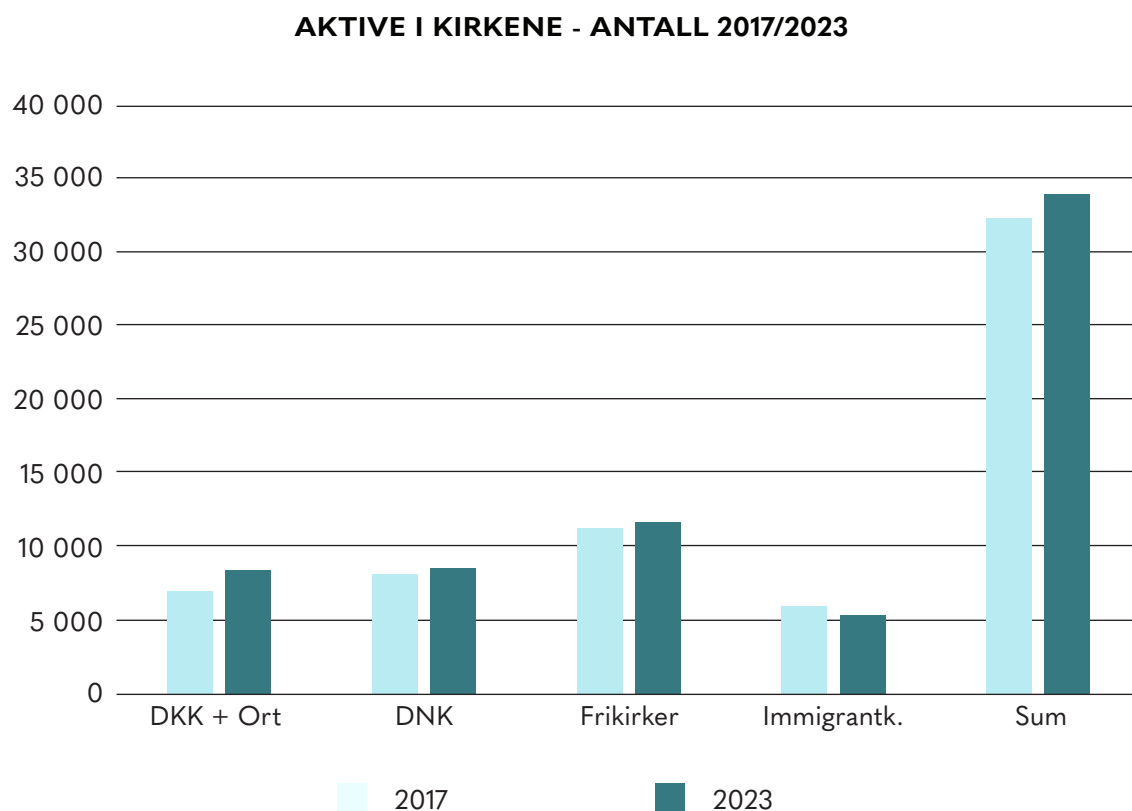
¹⁰ <https://www.vl.no/religion/2024/04/10/pameldingene-renner-inn-til-kristen-ungdomsleir-na-har-de-satt-ny-rekord/>

¹¹ <https://www.ssb.no/statbank/table/12026/tableViewLayout1/>

¹² <https://www.ssb.no/statbank/table/11963/tableViewLayout1/>

¹³ I 2017 var det i snitt 99 personer per Gudstjeneste i DNK i Oslo (ssb etterprøvet). Gjennomsnitt på aktive i DNK menigheter ble i OM 1, samarbeid med daværende kirkeverge i Oslo, beregnet til et gjennomsnitt på 184 aktive fordelt på 44 kirker. Det reelle gjennomsnittet på 99 per Gudstjeneste og det beregnede snittet på aktive per kirke på 184, gir et forholdstall på 1,86. Da et av kriteriene i denne delen av rapporten er sammenlikningen med 2017 tall, så blir den mest korrekte beregningen å benytte forholdstallet 1,86 i beregningen av aktive i 2023.

På denne måten har vi et direkte sammenlikningsgrunnlag fra OM 1. Dette er tallene på aktive i kirkene i Oslo, 2017 og 2023 sammenliknet:

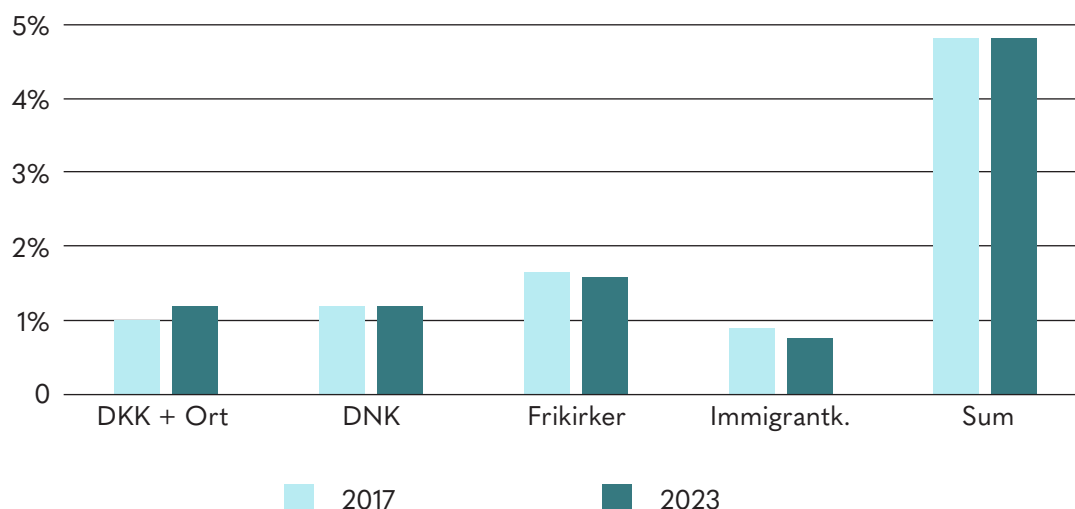
Tallet på aktive i 2023 er basert på undersøkelsen 33 806 mot 32 272 i 2017. Det beregnede tallet for DNK er 8 458 i 2023 mot 8 068 i 2017.¹⁴

Vi ser at det har vært en liten nominell økning i antall aktive de siste 6 årene. Tallene er såpass usikre at å konkludere med en oppgang basert på dette ikke er mulig. Men det har ikke blitt færre aktive i kirkene siden 2017, selv etter pandemien.

Et viktig poeng i presentasjonen av tallene i OM 1, var å følge med videre på hvordan antall aktive holder tritt med befolkningsveksten. Hvis vi ser på den prosentvise andelen av befolkningen, så ser det slik ut:

¹⁴ Beregning (se fotnote 13): Gjennomsnitt på 90 deltakere på 51 ukentlige Gudstjenester (søn- og helligdager) x 1,86 = 8 458. Dette tyder samtidig på en viss underrapportering av aktive i 2017, gitt mer presise tall etterskuddsvis.

AKTIVE I KIRKENE - % AV BEFOLKNINGEN 2017/2023

Her ser vi at med en befolkningsvekst på opp mot 6% siden sist undersøkelse, så er prosentandelen lik, 4,8 % av befolkningen. Vi ser at det har vært en økning i antall aktive katolikker, mens det har vært en liten tilbakegang i antall aktive i immigrantkirker.

Antallet kirkelig aktive har holdt seg stabilt i forhold til folketallet siden sist måling i 2017.

Gudstjenestebesøk

Tallene på antall Gudstjenestebesøk belyser aktivitet fra en annen vinkel. Det sier ikke noe om unike personer, men hvor mange som har vært innom på den enkelte Gudstjeneste. Her har vi ikke direkte sammenliknbare tall fra 2017 fra våre undersøkelser, men vi vil kunne se et godt utfyllende bilde for 2023.

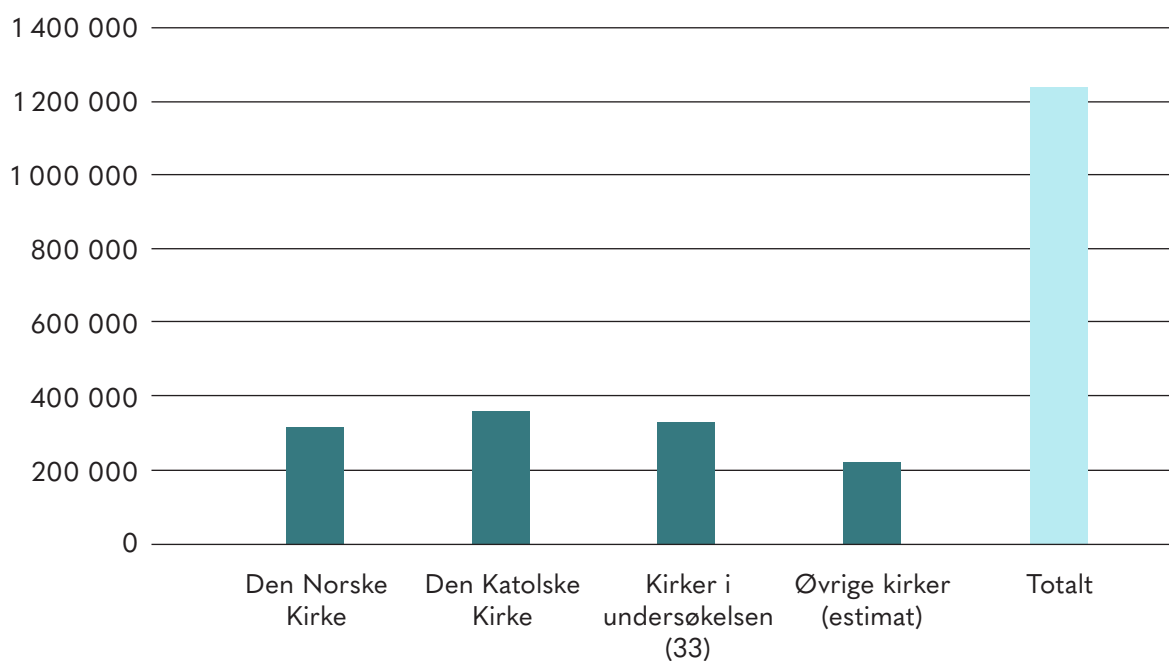
I undersøkelsen rapporterte de kirkene som hadde jevnlige Gudstjenester (N33) hvor mange som i gjennomsnitt besøkte Gudstjenestene og hvor mange Gudstjenester de arrangerte per måned. Det gav et samlet tall på 4 161 Gudstjenestebesøkende per uke i gjennomsnitt i de 33 kirkene til sammen. Det gir et årlig Gudstjenestebesøk på 216 388.

Hvis vi beregner at respondentene utgjør 1/3 av kirkene i Oslo utenom Den norske Kirke og Den Katolske Kirke, kan vi beregne besøket ut i fra medianen på de 33 respondentene og gange med 2 for å få et realistisk sammenliknbart tall for de øvrige. Beregnet antall årlige Gudstjenestebesøk for kirkene, utenom DNK og DKK, i Oslo blir da 549 100.

Den Norske Kirke har på sin side rapportert et nøyaktig antall Gudstjenestebesøk i året for Oslo (ikke medregnet Asker og Bærum prostier) på 320 034¹⁵ i 3 890¹⁶ Gudstjenester (totalt). Den Katolske Kirke rapporterer om 7000 ukentlige besøk, noe som gir 364 000 besøkende i 2023.

Dette gir et begrunnet estimat på 1 233 134 årlige Gudstjenestebesøk i Oslo

Da blir fordelingen mellom de største samfunnene, undersøkelsen og estimatet fra de øvrige som følger:

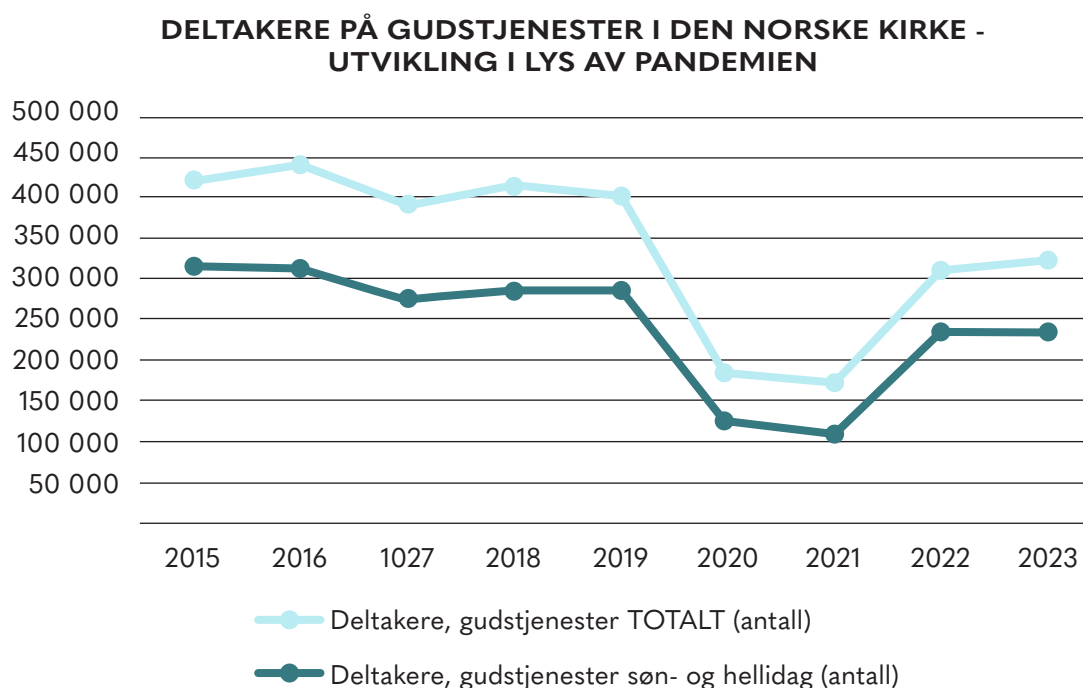

En direkte sammenlikning mellom aktive og samlet Gudstjenestebesøk har sine svakheter, men det kan gi mening å sammenlikne mellom kirkesamfunn som har ulik demografi og tankegang når det kommer til vektlegging av Gudstjenestebesøk.

Vi ser med andre ord at forholdstallene disse grupperingene imellom er gjenkjennbare sammenliknet med forholdstallene når det gjelder aktive.

Utvikling i lys av pandemien

En vesentlig faktor for utviklingen de siste 6 årene, har vært pandemiens innvirkning på kirkelig aktivitet. Den mest presise måten å se denne utviklingen på, er SSB-tall for Den Norske Kirke for hvert år siden 2015¹⁷:

En interessant observasjon er at i årene mellom 2016 og 2019 flatet den langvarige nedgangen i antall gudstjenestebesøkende ut i Oslo, før pandemien slo til i 2020. 2023 var første normalår siden 2019. Besøkstallene har ikke kommet tilbake på 2019-nivå, men det blir interessant å se om den tendensen man ser fra kulturfeltet, at en tilbakevending til normalen tar lengre tid enn man først trodde, også gjelder for en sentral institusjon som DNK.

Et poeng i forlengelsen av dette, er spørsmålet om hvordan pandemipausen kan ha slått ut på antall aktive hos de øvrige kirkene i Oslo. Er det fortsatt grunnlag for å tro at en naturlig oppgang etter korona fortsatt ikke var nådd i våre tall for 2023? Det blir en av flere faktorer å følge med på i de kommende årene.

¹⁷ <https://www.ssb.no/statbank/table/12026/tableViewLayout1/>

6.1.5 KONKLUSJON - EN LANGVARIG NEDADGÅENDE TREND KAN HA SNUDD

Det er flere tegn som kan tyde på at en langvarig nedgang for kristen tro har snudd, og at det kan henge sammen med en ny interesse for tro. Det er for tidlig å si noe om varig tendens, men det er grunn til å være årvåkne for dette i kirkene.

Beveg Oslos undersøkelse til kirkene viser ikke en entydig vekst, men det er god grunn til å tro at det er litt over 1 500 flere aktive i kirkene i 2023 enn i 2017. Det ser ut til at den tydeligste veksten har kommet hos Den Katolske Kirke, mens det har vært en liten nedgang hos immigrantkirkene. Som i samfunnet ellers, har det vært en "downperiode" under pandemien, og det tar tid å komme tilbake til de samme nivåene.

På bakgrunn av dette, er det grunn til å hevde at dette er med på å stadfeste bildet om at en langvarig nedadgående trend har snudd, men at det er for tidlig å si om det er en vekst som er varig.

Det er grunn til å påpeke at det fortsatt er en viss avstand mellom tallene fra Norsk Monitor og vår undersøkelse med våre kriterier. I likhet med i 1985 er det 21% som karakteriserer seg som personlig kristne i Norge. Dette vil i Oslo si over 148 000 mennesker. Dette er noe for kirkene å være seg bevisst, samtidig som man har fokus på at man er til stede for alle byens folk uavhengig av kristen tro.

6.2 PS 2: UNGDOM I KIRKENE - HVORDAN SER BILDET UT?

6.2.1 Bakgrunn

En av de topp 3 uttalte satsingsområdene i menighetene som var med i undersøkelsen i OM 1, var barn og ungdom. Det har vært en generell oppfatning at oppslutningen i kirkene blant ungdom under 20 år er klart nedadgående, og at det er vanskelig å skape levende ungdomsmiljø i små og mellomstore menigheter – særlig etter konfirmasjonsalder. I etterkant har Beveg Oslo fasilitert et læringsfelleskap på tvers av kirker og organisasjoner for å se nærmere på utfordringene menighetene sto ovenfor i utviklingen av ungdomsarbeid. Det ble avholdt noen møter før pandemien satte det hele på vent.

I søken etter mulige rotårsaker, tok læringsfelleskapet i sitt arbeid utgangspunkt i Barna Research Group¹⁸ sin undersøkelse fra USA, hvor funn sier at kun 3 av 10 som vokser opp i menigheter i USA, forblir menighetsaktive i voksen alder. Årsakene til menighetsfracfall er mange, men undersøkelsen viste at overgangene mellom de ulike alderssegmentene er særlig kritiske.

Det har gjennom dette blitt ytret et ønske om å kunne gjøre en tilsvarende undersøkelse i norsk kontekst, men det er et mer omfattende arbeid enn vår undersøkelse har kunnet imøtekomme. Ferske tall fra Ungdata¹⁹ og Ungdata junior²⁰ undersøkelsene kan likevel kaste lys over denne problemstillingen. Undersøkelsen er gjort blant norske skoleelever, og denne bekrefter at antallet ungdom som har deltatt jevnlig på en form for aktivitet i «religiøse foreninger» halveres fra ungdomsskole til videregående. Denne undersøkelsen diskuteres i Vårt Land 16/8 2024²¹, og det pekes på ulike forklaringer – både generelt om mindre sosial aktivitet blant ungdommer, men også om et mer krevende segment å nå for kirkene. Dette er i tråd med de utfordringer kirkene har meldt om i en periode.

6.2.2 Hva har vært viktig i oppveksten? Studenter svarer

Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag (NKSS) har gjennom sin studentundersøkelse fra 2024²² gitt noen pekepinner på hva som har vært viktig i oppveksten for de studenter som i dag har et aktivt menighetsliv. Funntilsier at selv om jevnlig besøk i kirke og på søndagsskole har vært viktig, så er det betydning av **leir, bibellesning og samtale om tro** som peker seg ut som viktige faktorer for denne gruppen – til forskjell fra de som er mindre/lite aktive. Det understreker at betydningen av opplevelser som leir og noen å samtale med om troen ikke kan overdrives. Dette er også noe å ta med seg inn i arbeidet videre med å forme morgendagens ungdomsarbeid.

¹⁸ <https://www.barna.com>

¹⁹ <https://www.ungdata.no/kartside/>

²⁰ https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3145148/UngdataJunior2024_NasjonaleResultater_UU.pdf?sequence=1&isAllowed=y

²¹ <https://www.vl.no/religion/2024/08/16/halvparten-sluttar-pa-religiose-aktivitetar-etter-ungdomsskolen-dette-trur-anna-naomi-er-arsaka/> ²² <https://nkss.no/wp-content/uploads/2024/04/Student-report-1.pdf>

6.2.3 Forekomst og omfang av ungdomsarbeid - svært variert

Vi har gjennom vår undersøkelse ønsket å gi et realistisk bilde på hvordan det står til med ungdomsarbeid i byens kirker. Vi ba om tallgrunnlag fra kirkene (utenom DNK) på omfanget av arbeidet innenfor områdene:

1. Tweens-arbeid (9-13 år)
2. Konfirmasjonsarbeid (14-15 år)
3. Tenåringsarbeid (13-18 år)
4. Evt andre tilbud for de mellom 9-18 år

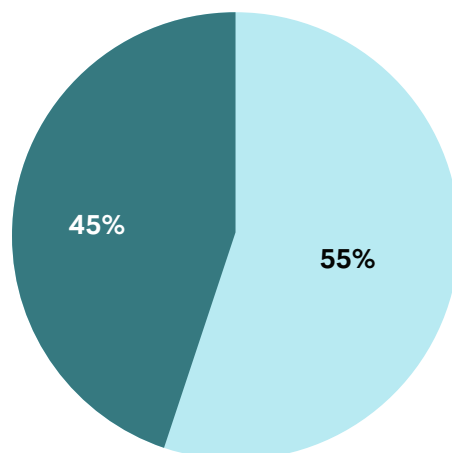
Konfirmasjonsarbeid er tatt med i denne undersøkelsen da dette for frikirkene ofte henger mer sammen med øvrig ungdomsarbeid enn hos DNK.

Det er også grunn til å poengtere at det her ikke skilles på type arbeid eller om målgruppen er de som tilhører menigheten gjennom oppvekst, eller for eksempel alle ungdommer i et gitt område. Dette er interessante problemstillinger som kan adresseres ved videre undersøkelser.

Undersøkelsen gjaldt både om det var arbeid, og eventuelt hvor mange ungdommer som i gjennomsnitt var med. Av responderende kirker hvor spørsmålet om ungdomsarbeid var relevant (N 31), var det hele 14 som svarte at de ikke hadde noe eget arbeid.

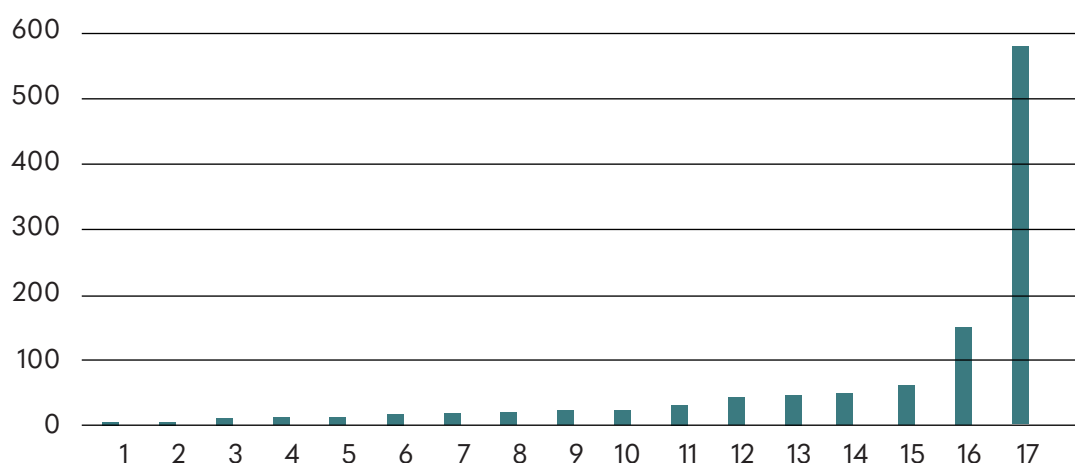
KIRKER MED/UTEN UNGDOMSARBEID

■ Har eget ungdomsarbeid ■ Har IKKE eget ungdomsarbeid

Av de som har eget arbeid, fordeler mengden ungdom seg i de ulike kirkene på følgende måte:

UNGDOMSARBEID FORDELING BLANT DE KIRKER SOM HAR EKSISTERENDE ARBEID

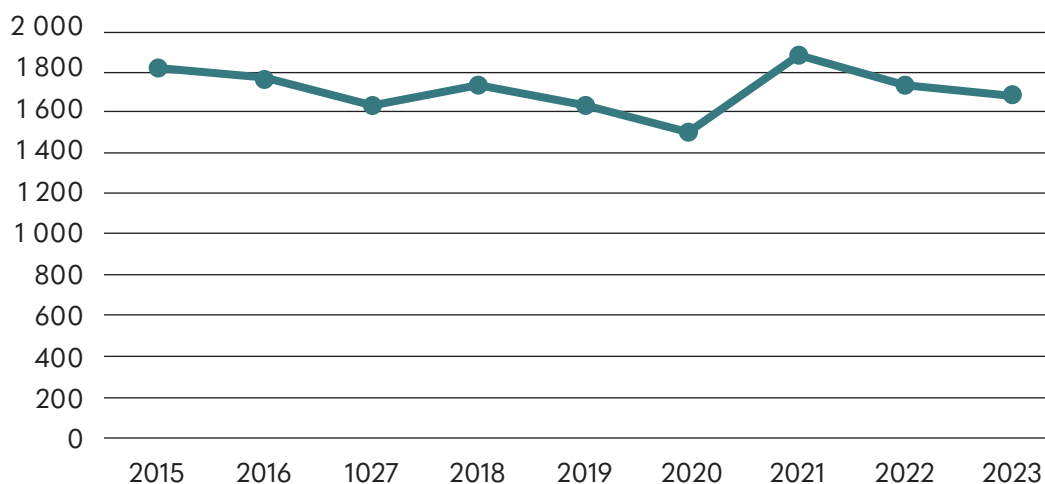
Vi ser tydelig av tabellen at noen få kirker har mange ungdommer i sitt arbeid, mens de fleste har forholdsvis få. Dette viser et relevant totalbilde som tilsier at ungdom, ikke overraskende, tiltrekkes av større miljøer i en by som Oslo.

Med såpass mange små forekomster, er det vanskelig å si noe om tilstanden knyttet til ungdomsarbeid i Oslo utover dette poenget. En tendens å legge merke til, er at hos de 6 kirkene som har flest ungdommer, er det ingen tegn på at det er frafall etter konfirmasjon, snarere tvert imot. Dette kan blant annet ha sin bakgrunn i at ungdom fra de mindre kirkene finner sin plass i de større ungdomsmiljøene. Dette kommer vi tilbake til i kapittelet om samarbeid.

6.2.4 Den Norske Kirke - stabilt antall konfirmanter, mindre aktivitet for de eldre

DNK har, til tross for en jevn nedgang i årene fram til 2020, det klart største nedslagsfeltet blant norske 14/15-åringer gjennom sitt konfirmantarbeid. I 2023 var det 1,693 konfirmanter i DNK i Oslo. Det er verdt å merke seg at siden 2017, så har antallet svingt, men ikke gått ned i Oslo.

KONFIRMERTE I DEN NORSK KIRKE (ANTALL) - UTVIKLING

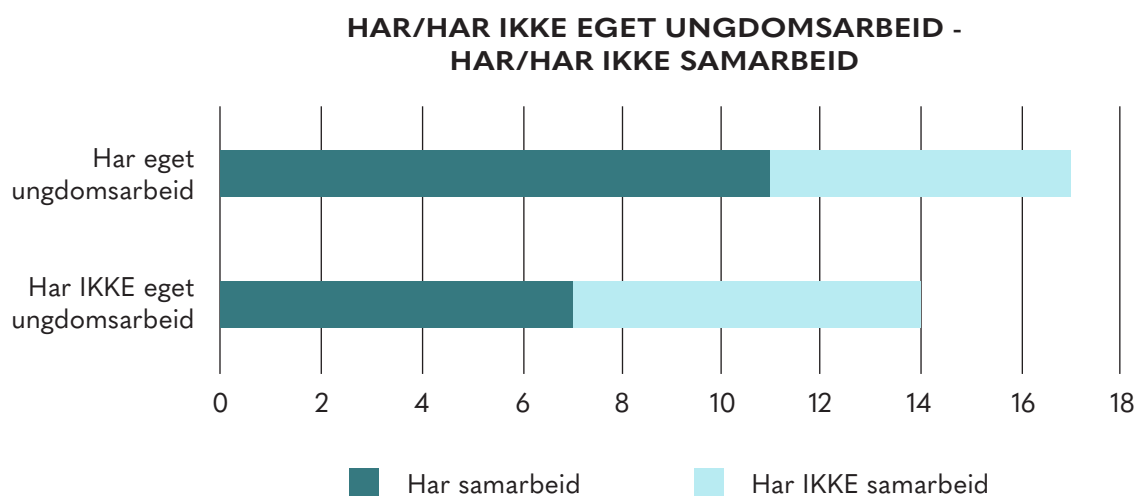

DNK følger barn og ungdom gjennom oppveksten med etablerte institusjoner som Tårnagent- og Lys Våken-helger som samler bredt. Etter konfirmasjonen har mange menigheter et tilbud til 16-åringer om lederkurs. Rekrutteringen til dette har sunket, og har vært særlig rammet av pandemien.²³ Etter dette er imidlertid tilbudet spredt; 14 av 40 DNK-menigheter i Oslo har tilbud for tenåringer (i følge menighetenes hjemmesider.) De eksemplene som finnes likevel gode eksempler; Arbeid som har vært der i mange år, som ungdomsklubb i Prinsdal, eller arbeid som når bredt i en aktuell situasjon, som mat- og leksehjelp i Fossum.²⁴

6.2.5 Samarbeid - hvor utbredt er det, og er det grunnlag for mer?

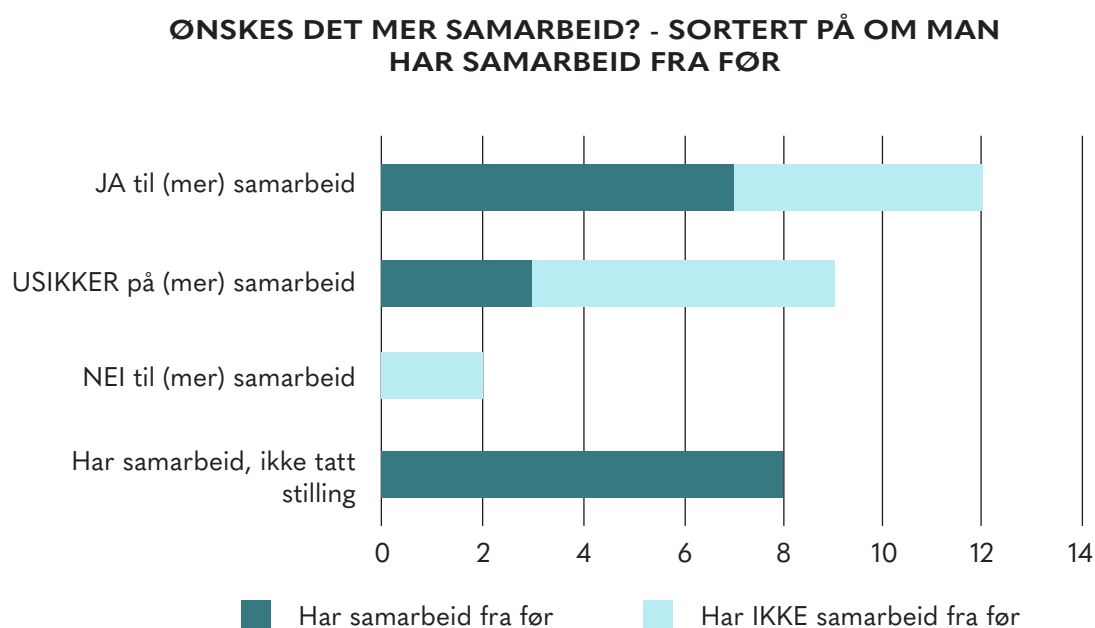
Med mange små ungdomsmiljøer blir det derfor interessant når vi spør om det eksisterer samarbeid med andre, og på hvilken måte det er *interesse* for samarbeid hos de som ikke har noe, og om det eventuelt er interesse for *mer* samarbeid hos de som har dette fra før.

På spørsmål om det eksisterte noe form for samarbeid om ungdomsarbeid, svarte kirkene følgende, sortert på om de hadde eget arbeid eller ikke:

Av de 14 som IKKE har eget ungdomsarbeid, sier halvparten at de har et *samarbeid* ved at de aktivt henviser ungdommer til arbeid i andre kirker. Av de som HAR eget arbeid, foregår *samarbeidet* med både andre kirker og med tverrkirkelige organisasjoner som KFUM og YoungLife.

På spørsmålet om det er ønskelig med (mer) samarbeid fordeler svarene seg på denne måten:

Av de som HAR eksisterende ungdomsarbeid og ikke har eksisterende samarbeid, er det 3 som er usikre og kun 1 som svarer nei på om det er aktuelt å samarbeide om dette. Felles for disse er at de tilhører de med færrest ungdommer i sitt arbeid. Alle de resterende rapporterer om eksisterende samarbeid, eller ønsker dette velkommen.

Selv om undersøkelsen viser et sammensatt bilde, så er det god grunn til å si at det er stor åpenhet for samarbeid på dette feltet, på tvers av størrelse og type kirke.

6.2.6 KONKLUSJON - FOREKOMST AV UNGDOMSARBEID ER VARIERENDE, GODT KLIMA FOR SAMARBEID

Situasjonen med utfordrende overganger mellom alderssegmentene i barne- og ungdomsårene, samt frafall etter konfirmasjon, er noe kirkene har erfart over tid, og tall fra Ungdata bekrefter dette. Det er samtidig verdt å merke seg at antall konfirmanter i DNK har stabilisert seg i Oslo, etter mange år med nedgang fram til 2017.

Vår undersøkelse bringer her et øyeblikksbilde av aktiviteten blant Oslos kirker for ungdom i ulike aldersgrupper. Den synliggjør at det er 14 av 31 som er uten eget ungdomsarbeid, og at blant de som har arbeid er det noen få kirker som har store arbeid mens de fleste er relativt små. Undersøkelsen viser også at det er stor åpenhet for samarbeid blant kirkene i Oslo.

Vi vil oppfordre kirkene til å undersøke mulighetene for større synergieffekter ved samarbeid med hverandre når det gjelder ungdomsarbeid, og samtidig kople seg på de mange ressursene som finnes hos organisasjoner med ungdom som nedslagsfelt, særlig med tanke på å imøtekomme tendensen til frafall etter konfirmasjonsalder.

BEVEG
OSLO

7. Analyse - Sosial smerte

Det er ingen tvil om at det norske samfunnet i all hovedsak er et godt samfunn. Jevnt over høy levestandard, små forskjeller og ikke minst høy grad av tillit til det offentlige gir oss et godt utgangspunkt. Nettopp derfor blir de gruppene som faller utenfor ekstra sårbare. Det å få tak på hvor skoen trykker mest kan være krevende. Ulike grupper får oppmerksomhet til ulike tider, og det rettes stadig krav til å øke ressursbruken på flere felt for å imøtekomme grupper med store behov. Så hvorfor klarer vi ikke å løse disse utfordringene i «verdens rikeste land»?

Basert på en dybdeanalyse fra Røde Kors om byens sosiale behov, retter vi fokus mot barn og ungdom, som fremstår som et av byens mest presserende utfordringer. I denne sammenhengen ser vi også et stort potensial for at kirkene kan spille en viktig rolle og utgjøre en betydelig forskjell. Vi baserer oss på fire oppfølgingspunkter fra Oslo Monitor 1.0, samt tall og analyser fra SSB, bufdir, fhi, Voksne for Barn, Frelsesarmeen, Maritastiftelsen og politiet.

7.1 PS 3: HVILKE GRUPPER HAR DE STØRSTE BEHOVENE - OG HVA ER DET DE TRENGER?

Røde Kors kom i 2022 med rapporten «Sosial Puls»²⁵, en analyse gjort på grunnlag av rapporten «Humanitære behov i Norge – status 2022» de bestilte fra Statistisk Sentralbyrå²⁶ – en omfattende og systematisk gjennomgang av de største humanitære behovene i Norge. Denne konkluderte med at det er 10 grupper som etter visse normative kriterier er de med de største humanitære behovene: (Basert på «Hammersland og Barstad 2022», kap 4, 8 og vedlegg B):

1. Barn som utsettes for mishandling, vold, mobbing og omsorgssvikt
2. Personer som inntar narkotika med sprøyte eller har andre alvorlige rusproblemer
3. Innsatte i fengsler
4. Personer med alvorlige psykiske lidelser
5. Fattige barnefamilier
6. Personer med både helseproblemer og små økonomiske ressurser
7. Sosialhjelpsmottakere
8. Eldre med demens, i sykehjem og hjemmetjenester
9. Asylsøkere og irregulære migranter
10. Seksuelle minoriteter og kjønnsminoriteter

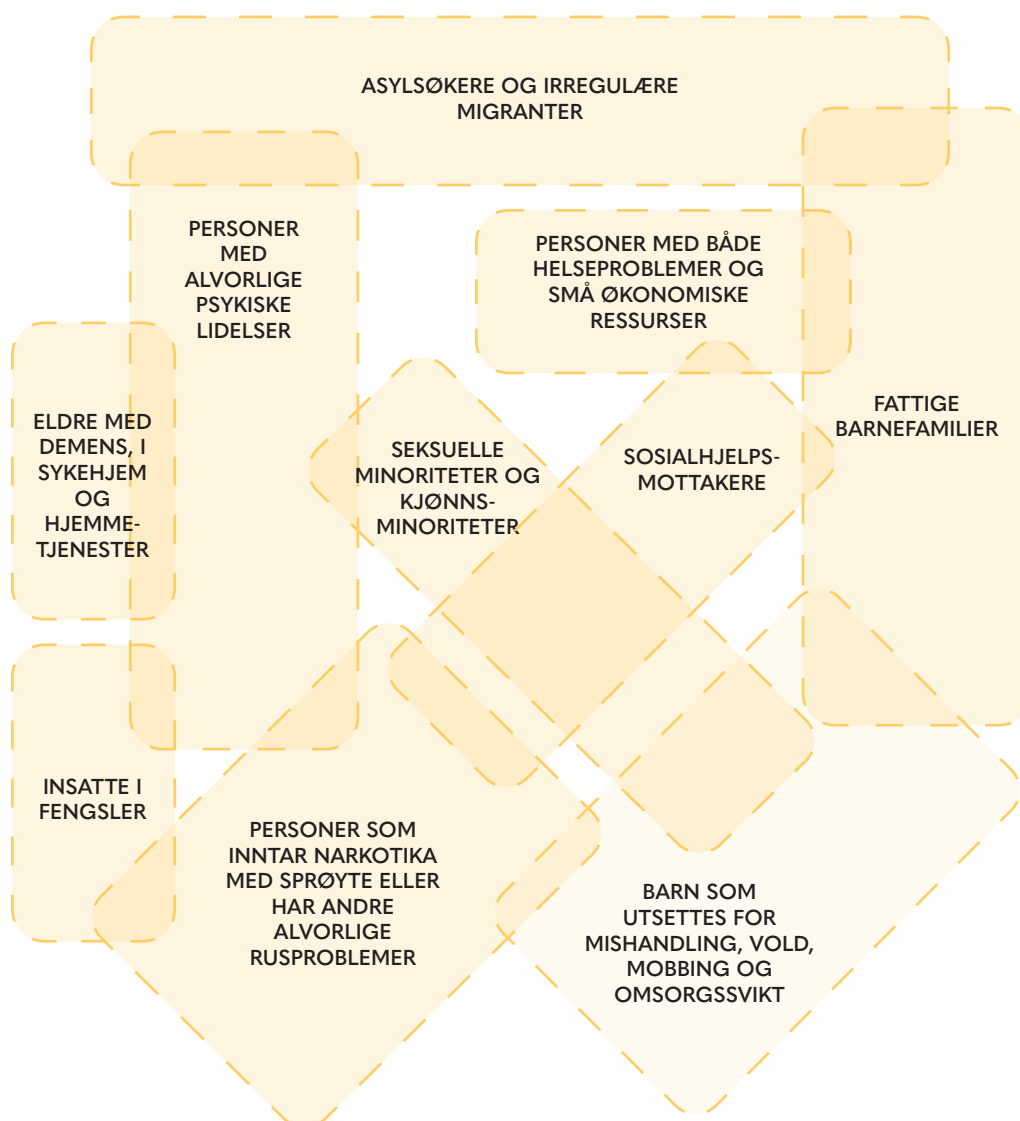
²⁵ https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/humanitar-analyse-rapporter/220816_rapport-sosial-puls_uu5.pdf

²⁶ https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekarr/artikler/humanitaere-behov-i-norge.status-2022/_attachment/inline/e2dca5cb-3288-4353-945b-a71ca8d67450:1bf3083ec2b9751ce840d6117237e6954d9b0cdb/RAPP2022-33.pdf

Dette er hva generalsekretær Bernt G. Apeland skriver i forordet etter å ha presentert denne listen:

«Et gjennomgående trekk ser ut til å være at gruppene med de største humanitære behovene i Norge ikke blir fanget opp godt nok av velferdsstatens sikkerhetsnett. **Ressursene finner hverandre ikke** (...)»

Dette er slik Røde Kors illustrerer denne situasjonen:

Figur 1: Overlapp mellom gruppene med de største humanitære behovene (Røde Kors Sosial Puls 2022)

Dette gir et bredt og komplekst virkelighetsbilde av situasjonen, og kan for kirkenes del være vanskelig å forholde seg til. Før vi spisser inn mot barn og ungdom, vil vi presisere at det er viktig å ha et helhetsbilde av behovene i samfunnet. Det er mye arbeid som gjøres av ulike aktører, ikke minst kristne organisasjoner, som arbeider for å møte behovene til mange av disse gruppene.

*Gitt grunnpremisset at **all nød er Kirkens nød** og observasjonen av manglende samhandling mellom ressursene, oppfordrer vi kirkene til å støtte og samarbeid med aktører som har arbeidet med de ulike feltene over tid, og stille seg spørsmålet:*

Hvordan kan vi som kirker bidra til å koble de tilgjengelige ressursene sammen?

7.2 PS 4: ER DET GRUNNLAG FOR EN SÆRLIG PRIORITERING AV BARN OG UNGDOM?

I SSB-rapporten som «Sosial Puls» bygger på²⁷, er det en rekke kriterier som legges til grunn for hvordan man definerer nød. Disse er: lav overlevelse og fattigdom, samt fysisk, psykisk og sosial nød. For å beregne størrelsen på behovene, legges det ytterligere kriterier til grunn, som for eksempel antall berørte, intensitet og varighet, samt muligheten for å dekke behovene. Det er også listet opp mer moralske kriterier som forpliktelse overfor menneskerettigheter og hensynet til menneskelig verdighet. Fokuset på barn og unge stikker seg likevel ut, ettersom utfordringer i denne livsfasen kan ha store ringvirkninger

*Det er flere normative argumenter som tilsier at barn og unges humanitære behov bør prioriteres. Mange humanitære behov har sin opprinnelse i en vanskelig barndom. Barn er ekstra sårbare fordi de ikke har de samme ressursene som voksne til å håndtere vanskelige situasjoner. I motsetning til de fleste voksne kan barn heller ikke tillegges noe selvstendig ansvar for hvordan de har det. **Tiltak rettet mot barn er også det mest effektive virkemiddelet for å redusere sosial og økonomisk ulikhet.***

(Sosial Puls 2022, Røde Kors, s.9 – etter Hammersland og Barstad 2022, kap. 7)

Som Apeland også skriver i forordet:

*Det er fremdeles slik at de største humanitære utfordringene i Norge særlig rammer barn og unge. (...). Å sikre at barn og unge får like muligheter, at de blir sett og tatt på alvor, og at de får den omsorgen de trenger og har krav på, er **noe av det aller viktigste vi som samfunn kan investere i.***

«Sosial Puls» er først og fremst en rapport myntet på politiske myndigheter, men den avsluttes med noen anbefalinger til samfunnet:

- Styrke arbeidet med å skape inkluderende gratis arenaer
- Sikre medvirkning fra barn og unge og andre grupper som deltar i aktiviteter
- Legge aktivt til rette for at alle har mulighet for å delta i organisasjonslivet

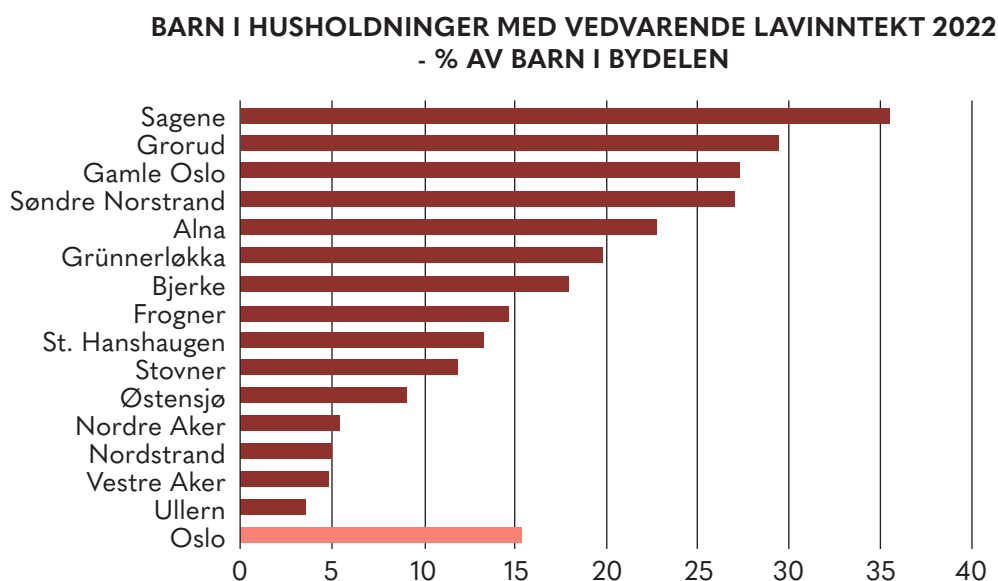
Med dette som bakteppe, og barn og ungdom som fokus-område, dykker vi ned i 3 av oppfølgingspunktene fra Oslo Monitor 1.0 og kommer med konkrete utfordringer til kirkene på hvert av disse:

1. Barn som vokser opp i vedvarende fattigdom (hovedfokus)
2. Frafall i skolen
3. Samlivsbrudd - barns perspektiv

7.2.1. ANTALL BARN SOM VOKSER OPP I VEDVARENDE FATTIGDOM FORBLIR HØYT; STORE FORSKJELLER I BYEN

I 2015 var andelen barn som vokste opp i vedvarende lavinntektsfamilier²⁸ i Oslo 17,5 % - et svært høyt tall, godt over gjennomsnittet i Norge. Utviklingen viser at prosentandelen har gått ned, særlig de to siste årene, og ligger i 2022 på 15,2%.²⁹ Gitt en befolkningsvekst på 6% i perioden, tilsvarer det en nedgang fra 22 300 til drøyt 20 000 barn, et tall som fortsatt er svært høyt.

Det interessante for Oslo er å se dette på bydelsnivå. Her er det ikke uventet store forskjeller, og vi ser en svært delt by i øyeblikksbildet fra 2022:³⁰

²⁸ EU's standard for beregning; 60% av medianinntekten. Beregnet over en 3 års periode

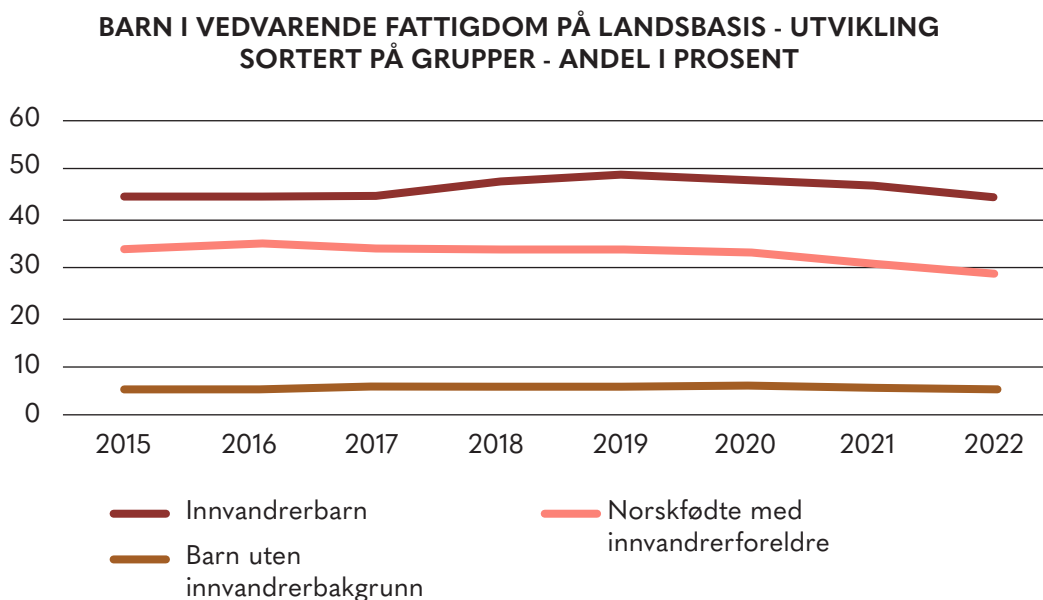
²⁹ <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/faerre-barn-lever-i-familier-med-lavinntekt>

³⁰ <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/monitor/barnefattigdom/omfang/>

primary=03®ions=030115®ions=03011105®ions=03011004®ions=030112®ions=030109®ions=030101®ions=03010603®ions=030108

Mens Ullern har en andel på 3,6 % barn som vokser opp i fattigdom, så har Sagene bydel en andel på hele 35,5%. Det er for øvrig en generell forskjell på øst og vest i byen, men først og fremst mellom bydeler som ligger geografisk veldig nær hverandre. Mest overraskende for folk flest, vil det nok være at Frogner bydel ligger på Oslos gjennomsnitt, tett oppunder 15%, og bak Stovner bydel har en andel på snaue 12%.

Alle bydeler har hatt en moderat nedgang siden 2015, bortsett fra Grorud bydel hvor barnefattigdom har økt fra 25% i 2015 til nærmere 30% i 2022. Den generelle nedgangen drives trolig i stor grad av redusert fattigdom blant innvandrerbarn og norskfødte barn med innvandrerforeldre i Norge:

Selv om dette er en positiv trend, er det viktig å merke seg at Norge hadde en lavere grad av innvandring fra Covid-utbruddet i 2020 og frem til Russlands invasjon av Ukraina i 2022. Man ser allerede en ny økning i tall for barnefattigdom med bakgrunn i tilstrømmingen av Ukrainske flyktninger,³¹ og det er liten grunn til å være ensidig tilfreds med nedgangen.

³¹ <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/faerre-barn-lever-i-familier-med-lavinntekt>

Fattigdom i barn og unges liv preger store deler av barndommen

Grupper som har en særlig risiko for å erfare fattigdom er:³²

- Barn med enslige forsørgere
- Barn med innvandrerbakgrunn
- Barn i husholdninger med lav yrkestilknytning
- Barn med funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom
- Barn i husholdninger hvor hovedinntektstaker har lav utdanning
- Barn i husholdninger som mottar over halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer

Den viktigste grunnen til at barn i fattigdom er å anse som en kritisk gruppe, er konsekvensene dette for i oppveksten:³³

- Hyppig skifte av nærmiljø
- Dårlig boligstandard
- Fysiske og psykiske helseplager
- Begrenset skoledeltakelse
- Ensomhet og utenforskap
- Manglende deltakelse i fritidsaktiviteter

Rapporten «Når barn må være voksne» (Røde Kors, 2022)³⁴ er basert på spørreundersøkelser til 214 unge over hele landet som har erfaring med å vokse opp i vedvarende fattigdom. I tillegg er det gjort dybdeintervjuer med 8 av disse, noe som gir gode hverdagsbeskrivelser av erfaringene.

Det de unge selv forteller, er i tillegg til fysiske mangler, opplevelsen av å bli holdt utenfor viktige arenaer for læring og opplevelser; Av de som bodde på steder med mer enn 50 000 innbyggere, var det 63% som ikke hadde råd til å delta på noen form for fritidsaktivitet.

Når ungdommene i undersøkelsen fikk anledning til å gi noen anbefalinger til myndighetene, så var gratis skolemat og økt barnetrygd på topp. På 3. og 4. plass kom **gratis sosiale tilbud og gratis fritidsaktiviteter** – før det å bekjempe arbeidsledigheten kommer som nummer 5. Det er særlig de 3 siste punktene som er av interesse for sivilsamfunnet.

³² <https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/veileder-fattigdom>

³³ Ibid

³⁴ https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/barn-og-unge/nar-barn-ma-vare-voksne_rode-kors.pdf

Det er også en utfordring å få korrekt informasjon om egne rettigheter i samfunnet. Dette bekreftes i rapporten «Til barnets beste?» (Røde Kors, 2023)³⁵ som setter fokus på hvordan NAV følger opp barns behov når foreldrene søker om økonomisk sosialhjelp. Bakgrunnen for granskningen er blant annet at antall sosialmottakere gikk opp nesten 10% fra 2021 til 2022. Undersøkelsen avdekket at over halvparten av de spurte foreldrene mente det ikke var mulig å dekke barnas behov med sosialstøtten. Problemet er at det gis standardvurderinger basert på statistikk når stønad til familier med barn beregnes, noe som slår veldig ujevnt ut. Regelverket tilsier at disse sakene skal behandles ut i fra individuelle behov, men det følges i alt for liten grad opp. Dette tyder på at det verken er regelverket eller økonomien som er hovedproblemet, men kunnskap, samhandling og etterlevelse. Her er det et underskudd på informasjon, særlig til nye brukere av støtteordningene. Det siste kan være et punkt hvor frivilligheten kan bidra og spille en viktig rolle.

Fattigdom i ungdommen vokser frem som rotårsak til vold og kriminalitet

Reell og opplevd fattigdom er en rotårsak til en av de viktigste sosiale utfordringene vi har i Oslo nå, nemlig ungdomskriminalitet. Det er viktig å presisere at det tross alt er et fåtall av barn som vokser opp i fattigdom som ender opp i kriminalitet, men de er av flere årsaker de mest sårbare. De står i mye større risiko for å bli utnyttet av kyniske kriminelle bakmenn. Vi vil her ta for oss politiets- og rusforebyggernes perspektiver.

Politiets perspektiv

På Beveg Oslo sin årlige lederdag i 2023, presenterte avsnittsleder for kriminalforebyggende seksjon i enhet øst i Oslopolitiet, Hans Magnus Gjerlaug et bilde av situasjonen i arbeidet med ungdom i Oslo øst. Han har lang erfaring fra å arbeide tett med ungdommer i bydelene Søndre Nordstrand, Alna, Grorud og Stovner, med forebygging i form av tillitsskapende relasjonsbygging i mange former. De opplever nå en eskalerende situasjon av økt kriminalitet, mer vold og flere konfrontasjoner med politiet. Han presenterte fire punkter som viser flere samvirkende bakenforliggende årsaker:

- Sårbarhets-/sosioøkonomiske faktorer
- Vold i hjemmet i oppveksten
- Et kriminelt miljø/nettverk som er dyktige på rekruttering
- Populærkultur: gangsterkultur der etablerte strukturer i samfunnet blir fienden

I et intervju i VG 3. januar 2023³⁶, beskriver han en situasjon med store familier og trangboddhet. Dette får noen uheldige konsekvenser for de eldre barna. Gjerlaug hører ungdommene omtale seg selv som «utebarn»:

«Det handler om at boligene er så små at foreldrene må prioritere at småsøsken skal få ro til å sove (...). [Ungdommene] hadde «utetid». De måtte vente med å dra hjem fordi det var for mange hjemme. (...)»

Nettopp denne situasjonen gjør ungdommene sårbare for rekruttering til kriminelle miljø, som er oppmerksomme og til stede når ungdommene har «utetid».

Rusforebyggernes perspektiv

Maritastiftelsen står mange av kirkene i Oslo nær, og det har vært gode samarbeid gjennom de siste 30 årene gjennom arbeidet til Maritakafeen i Oslo sentrum, et tiltak for rusmisbrukere og prostituerte. De har også lang fartstid med forebyggende og holdningsskapende arbeid overfor ungdom i forhold til rus. Dette er selvsagt fortsatt en viktig del av arbeidet med forebygging, men de ser noen nye trender som gir grunn til bekymring. Daglig leder Dag Jacobsen sier til oss:

«Vi er vant til å se at de som bedrev vold og kriminalitet som oftest var folk som enten var rusa eller var drevet av et rusavhengighetsproblem. Dette har nå snudd. Vold og kriminalitet begås i mye større grad av unge uten ruspåvirkning.

Den største utfordringen vi har nå er nyfattigdom blant barn og unge. Vi ser et nytt bilde hvor unge rekrutteres til kriminalitet, og hvor motivet er å få råd til det alle andre har – en ny mobil, klær og andre statussymboler. Så er de fanga og det blir en ond sirkel. Så kommer rusen senere.»

³⁶ <https://www.vg.no/nyheter/i/L165gV/politiet-paa-mortensrud-noen-barn-kaller-seg-utebarn>

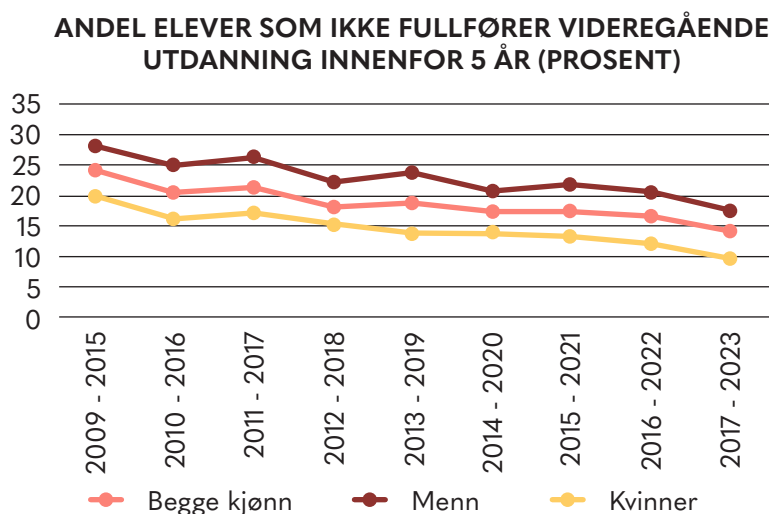
Kirkene utfordres til å se på muligheten for å bygge opp tilstedeværelse i nærmiljøer hvor fattigdom er et særlig problem. Gratis fritidstilbud for barn og ungdom, samt veiledningstjeneste for foreldre er to stikkord. Politiet ved Hans Magnus Gjerlaug utfordret kirkene direkte på Beveg Oslos lederdag i 2023 med følgende liste:

- Vær aktiv del av lokalsamfunn (få ungdom bor i sentrum der de største frikirkene er)
- Bidra med digital kompetanse til voksne med minoritetsbakgrunn
- Avlaste slitne foreldre
- Tilby leksehjelp, ansettelser, og en plass ved middagsbordet

7.2.2 Antall barn med frafall i skolen går ned

På dette punktet er det en gledelig utvikling. Fra 2015 har det vært en klar nedgang i andelen som ikke fullfører videregående utdanning innen 5 år. I perioden fram til 2015 var det så mye som 24% frafall i Oslo, men dette har sunket til 13,5% i 2023. Tallet har gått like mye ned for begge kjønn, men utgangspunktet var at guttene var klart overrepresentert, og det er nå dobbelt så mange gutter som jenter som dropper ut.

Det er store forskjeller innad i Oslo, men det er verdt å merke seg at mye av nedgangen skyldes betydelige forbedringer på flere skoler i Oslo øst som tidligere hadde høyt frafall. Tall på skolenivå er ikke helt sammenlignbare med SSB-tallene på kommunenivå, da skolene kun måler andel av elevene som begynte på skolen i august, og som slutter hvert skoleår mellom 1. oktober og skoleslutt i juni. På Hellerud vgs. var det for eksempel 12,5% som sluttet i skoleåret 2013/14, mens tallet har sunket jevnt og trutt til 3,1% i 2021/22.³⁷

Tallene kan tyde på at målrettet innsats fra skoler og myndigheter har hatt god effekt for en god del av elevene. Dette kan dreie seg om økt satsing på alt fra flere rådgiver-ressurser og miljøarbeidere til systematisk oppfølging fra starten av skoleåret. Det er likevel fortsatt 13,5% som faller ut, og det er grunn til å tro at blant disse så befinner det seg de med størst utfordringer, og hvor utfordringene henger sammen med problemer. For disse vil det være behov for mer spesifikk oppfølging hvor det er behov for samspill mellom flere aktører i både det offentlige og sivile samfunnet.

Kirkene oppmuntres til å særlig støtte de aktørene som tilrettelegger for de som trenger tiltak utenfor den ordinære skolegangen. Det er flere aktører det er naturlig for kirkene å samarbeide med, slik som Abildsø gård og Marita Bo. Det er noen systemiske utfordringer dette feltet opplever, noe vi vil adressere i kapittel 8 «Kulturelle utfordringer».

7.2.3 Antall barn som opplever samlivsbrudd er stabilt, men barn sliter mer enn voksne tror

Antall barn som bor sammen med begge sine foreldre, uavhengig av samlivsform, har holdt seg stabilt mellom 76 og 77% i tidsrommet 2015 – 2023.³⁸ Forskjellen er at mens antallet gifte par synker, øker antallet samboere. I aldersgruppen 30-34 år, hvor det er aktuelt for mange å få barn, er det nå for første gang flere som er samboere enn som er gift.³⁹

Antallet barn som i løpet av oppveksten opplever samlivsbrudd, kan lettere forstås når vi sammenlikner hvor mange 1 og 2 -åringer som bor sammen med begge foreldre, kontra 17 åringer. For de minste er tallet 89%, mens for 17 åringer er tallet 62%. **Det betyr at 24% av alle barn opplever at foreldrene går fra hverandre.**⁴⁰

En fersk undersøkelse utført av Respons Analyse for organisasjonen «Voksne for Barn»⁴¹, har spurt både barn og foreldre som har opplevd samlivsbrudd hvordan det har vært både under og etter bruddet. De konkluderer med at det går dårligere for mange barn enn det foreldrene tror. De fant blant annet at over halvparten av barna opplevde det som et sjokk, hvert tredje barn fikk dårligere psykisk helse og at en fjerdedel av barna opplevde at de ikke ble hørt.

Det er mange grunner til et samlivsbrudd. Både fysiske og psykiske overgrep kan gjøre at brudd er eneste utvei. Dette er særlig dramatisk for barn, og er et område som trenger særlig fokus fra hele samfunnet.

³⁸ <https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/familier-og-husholdninger>

³⁹ <https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/samboere/artikler/stadig-flere-dropper-a-gifte-seg>

⁴⁰ <https://www.fhi.no/he/folkehelse/rapporten/samfunn/barn-oppvekst/?term=>

⁴¹ <https://vfb.no/content/uploads/2024/03/Vanlig-men-vanskelig-web.pdf>

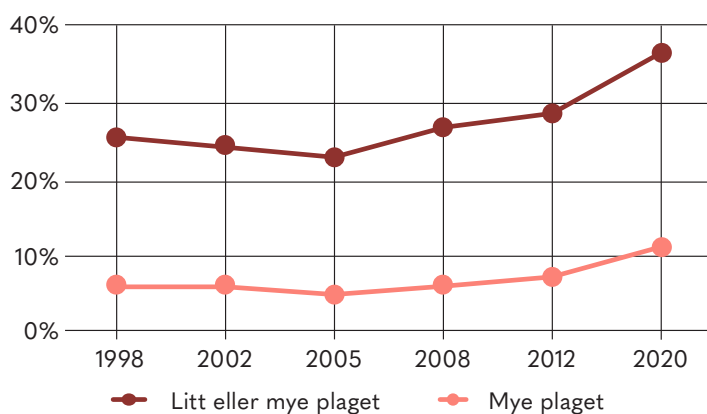
Men for det store flertallet av par, er det likevel viktig å framheve betydningen av å forebygge problemer, samt styrke og støtte familier i vanskelige perioder i forholdet. Et brudd kan ha store konsekvenser selv om det framstår udramatisk, og mange kan få avgjørende hjelp ved å søke dette tidlig nok.

Kirkene kan ha en særlig forutsetning for å drive forebygging av samlivsbrudd. I forhold til dette vil vi oppmuntre til å tilrettelegge for en åpenhetskultur der samlivsutfordringer ikke blir skambelagt, men hvor ærlighet om tilstanden kan være første skritt på vei til gjenopprettelse.

For de som likevel opplever brudd, er det viktig å være til stede for barna, sørge for at de blir lyttet til, får den hjelp til å bearbeide det som har skjedd og får tid til å omstille seg. Dette kan kirkefelleskapene være en viktig del av dersom man er seg dette bevisst.

7.3 PS 5: HAR VI EN ENSOMHETSEPIDEMI, OG ER DET NOEN GRUPPER SOM SKILLER SEG UT?

Andelen av befolkningen som føler seg ensomme har økt klart siden 2012. Det viser tall fra SSB.⁴²

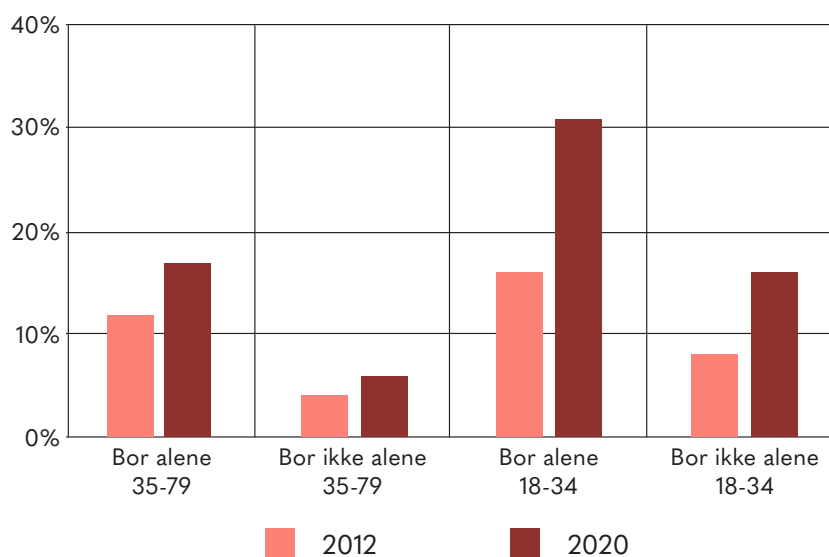
Kilde: Levekårsundersøkelsene om helse og Livskvalitetsundersøkelsen 2020, Statistisk sentralbyrå

Tabellen er basert på Livskvalitetsundersøkelsen og på spørsmål om hvor ensomme de spurte hadde følt seg de siste 14 dagene. Etter en forholdsvis jevn og varierende utvikling fram til 2012, ble det en tydeligere økning fram mot 2020. Det presiseres at undersøkelsen er foretatt delvis før og umiddelbart etter covid-nedstengningen i mars samme år, og at det ikke tyder på at selve nedstengningen har hatt påvirkning på disse tallene. Det er av andre undersøkelser grunn til å tro at trenden har økt etter pandemien, men at det foreløpig mangler sammenliknbare tall.

Det viktigste med disse tallene er imidlertid hvilke aldersgrupper som står for denne veksten. Dette skriver Anders Barstad i innledningen av SSB analysen:⁴³

*«(...) **Økningen fra 2012 til 2020 er særlig uttalt blant unge under 35 år, og blant aleneboende. Mens det knapt var noen økning for dem som bor sammen med andre og er eldre enn 34 år, økte andelen som var mye plaget av ensomhet med hele 15 prosentpoeng blant aleneboende i alderen 18-34 år.»***

Følgende tabell viser de som er MYE plaget av ensomhet, etter alder og om en bor alene eller ikke:⁴⁴

Kilde: Livskvalitetsundersøkelsen 2020, Statistisk sentralbyrå

Ensomhet er en subjektiv følelse som ikke er så lett å måle. Hvordan skal vi møte dette på en mer konkret måte enn å være oppmerksomme og mer imøtekomende som individuelle medmennesker? Tallene som ble presentert i OM 1 ble etterfulgt av en oppfordring til kirkene om å være oppmerksomme på ensomhet i egne sammenhenger. **Siden har problemet bare økt.**

⁴³ Ssb; Blir vi stadig mer ensomme? (Barstad 2021)

⁴⁴ Ibid

I den grad vi har en ensomhetsepidemi, så er det blant unge voksne som bor alene. Vi vil utfordre kirkene til å søke å møte denne utfordringen med ensomhet med alt de gjør. Skaper fellesskapet for flertallet et utilsiktet utenforskap hos mindretallet? Og mer konkret; er det noen kontaktskapende tiltak og arenaer som kan få større utbredelse og bærekraft over tid ved at kirkene og organisasjonene søker sammen?

7.3 PS 6: KIRKENES AKTIVITET - HVA GJØR DE, OG ER ARBEIDET BÆREKRAFTIG OG MÅLRETTET?

Et vesentlig punkt i vår undersøkelse, har bestått i å kartlegge kirkenes aktiviteter i sosialt rettet arbeid, og tanker om samarbeid på dette området i Oslo. Vi har spurt om hvilke områder det finnes engasjement og aktivitet, hvordan engasjementet får utløp og hvor mye ressurser i form av ansattes og frivilliges tid som brukes på dette. Vi har samtidig gitt anledning for respondentene til å komme med tilleggskommentarer, noe som gir oss innblikk i holdninger og tankeganger rundt sosialt engasjement. Dette har vært vel så interessant som å se på tallene.

7.4.1 Hensikten og målet

Hensikten og målet med denne delen er:

1. For kirkene å bevisstgjøre seg på hva man bruker tid på, og hvem man faktisk når i forhold til sitt sosiale engasjement.
2. Synliggjøre for kirken og andre aktører hva som legges ned av innsats, hvilket ønske som finnes for å bidra, og at alle kirkene er en viktig del av det økosystemet som arbeider for en bedre by for alle.
3. Ved økt kunnskap stimulere til mer målrettet og koordinert innsats der byens behov og kirkenes muligheter til innsats er størst.

7.4.2 Respons og frafall

Vi baserer også dette kapittelet på respons fra 39 kirker. Det var imidlertid flere som gav uttrykk for at det var vanskelig å svare når det kom til å tallfeste timer brukt av frivillige, så på dette punktet hadde vi et frafall på 9 respondenter og baserer oss på 30 svar. Frafaller ble begrunnet med manglende oversikt over medlemmenes engasjement, og mer prinsipielle vanskeligheter med å tallfeste omsorg – samtidig som man ikke var i tvil om at slikt arbeid aktivt ble gjort. En god illustrasjon på dette fra en av respondentene som frafalt på dette punktet:

«Det er vanskelig å klassifisere typer arbeid siden dette er relasjon, vennskap, trosfellesskap som bærer hverandre (...) vi anser ikke det som arbeid, men hvorfor vi er til»

På tilbakemeldinger fra noen av de 30 som svarer med tall, kan det synes at vi kan ha en viss underrapportering, særlig når det gjelder frivilliges engasjement. Som en annen respondent fortalte i en oppfølgingssamtale, lett parafrasert:

«Jeg tror jeg har underrapportert. Det er en betydelig grad av frivillig innsats som ikke er direkte organisert av menigheten, men hvor medlemmer går sammen om å ta ansvar hos en organisasjon. Her har vi ikke helt oversikt»

I begge tilfeller beskriver respondentene dynamikk og motivasjon hos kirkene som ikke er så lett å fange opp med tall. Det de har til felles er at de beskriver en grunnleggende holdning til at omsorg på alle plan er en del av kirkens DNA.

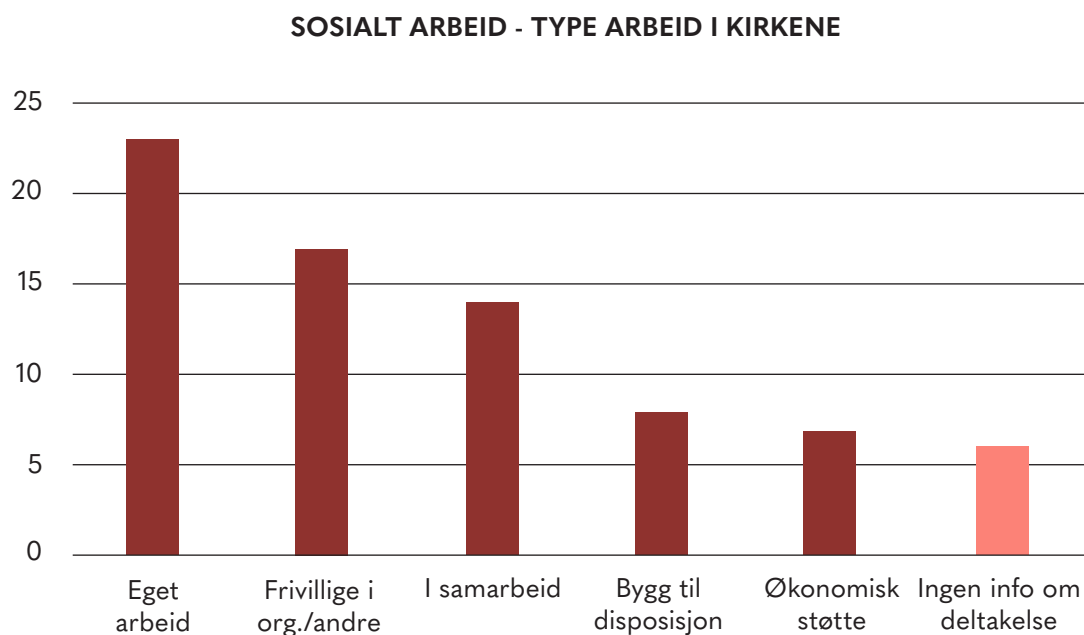
7.4.3 Forekomst av sosialt arbeid i kirkene

Det første vi spurte om, var på *hvilken måte* kirkene engasjerte seg i sosialt/ diakonalt rettet arbeid i Oslo, spesifisert som «organisert arbeid av alle slag rettet mot fattige, marginaliserte, syke eller utsatte grupper». Her ble det gitt alternativer som søkte å dekke de ulike kirkenes tilnærming.

Disse var:

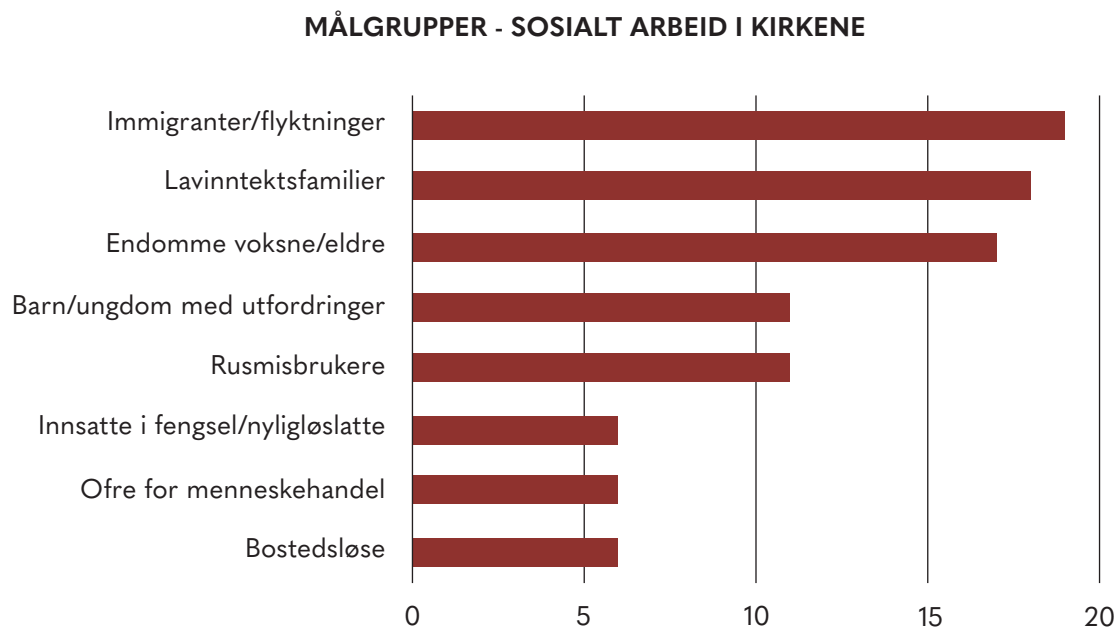
1. Eget arbeid drevet av menigheten
2. Menigheten samarbeider med andre om konkret arbeid
3. Frivillige fra menigheten gjør innsats i annen kirke/organisasjon el.l.
4. Menigheten stiller bygg til disposisjon
5. Menigheten gir økonomisk støtte
6. Ingen info om innsats på det sosiale området

Flere svar var mulig – og fordelingen var som følger:

Dette viser at de aller fleste er engasjert i et arbeid i en eller annen form, og 23 av 39 svarer at de har et eget arbeid. Det er kun 6 som melder at de *ikke* har noe arbeid eller annen informasjon om medlemmers engasjement.

Dette ble fulgt opp med et spørsmål om hvilke grupper engasjementet rettet seg mot. Gruppene som ble gitt som alternativer tok utgangspunkt i det som løftes fram i rapporten fra Røde Kors. Av de 33 som svarte at de hadde arbeid i en eller annen form, var det følgende fordeling:

Resultatet viser en høyest innsats rettet mot immigranter/flyktninger (19), lavinntektsfamilier (18) og ensomme voksne/eldre (17). I mellomsjiktet finner vi rusmisbrukere (11) samt barn og ungdom med utfordringer (11), mens det er lavere andel på områdene innsatte, (6) ofre for menneskehandel (6) og bostedsløse (4). Det er flere forbehold å ta her, som at det er glidende overganger mellom kategoriene, og at typen hjelp/arbeid innenfor gruppene er ulike. Vi gav derfor mulighet for presiseringer. Typer arbeid som gikk mest igjen var matutdeling, sosiale møteplasser og språkopplæring. Dette rimer godt med de områdene som peker seg ut, og er aktiviteter det er lettere å mobilisere bredt på i en kirke. **Her gjør flere kirker en viktig innsats.** Av de grupper som har mindre andel i undersøkelsen, er det typisk mer ressurskrevende grupper eller grupper som krever større grad av fagkompetent hjelp. Her er det av de få som er engasjert i arbeid, større grad av samarbeid med organisasjoner som har kompetanse innenfor det enkelte området, som Kirkens Bymisjon, Maritastiftelsen, Røde Kors og andre.

7.4.4 Omfang av sosialt arbeid i kirkene - rom for økning

Frivillighet

Etter kartlegging av hvordan kirkene var engasjert, ønsket vi å vite i hvilket omfang dette foregår. Vi ønsket derfor å undersøke ressursbruken i de ulike kirkene på dette området. Vi spurte om

- 1 Antall frivillige
- 2 Antall timer brukt av frivillige per uke
- 3 Hvor mange betalte timer (ansatte) brukt per uke

På dette punktet ville vi kryss-sjekke med antall timer brukt på intern diakoni i kirkene. Som nevnt i metodikk-kapittelet, så er dette et punkt hvor kirkene definerer litt ulikt. Det fanger derfor opp en god del timer hos enkelte kirker, hvor dette må sees i sammenheng med sosialt engasjement utad.

30 av de 39 respondentene bidro med tall i denne oversikten, som viser at det er 691 frivillige som bidrar med 796 frivillighetstimer i gjennomsnitt per uke på utadrettet sosialt arbeid (N30). Det gir et snitt på 1,15 timer per frivillig i uka. Hvis vi legger til «internt diakonalt arbeid», så øker dette tallet til 1 502⁴⁵ frivillige som bruker 1 731 timer per uke. Dette utgjør samlet 90 116 timer i året og tilsvarer 51 årsverk.⁴⁶ Halvparten av disse timene tilhører Frelsesarmeens respondenter (11/30).

Den Norske Kirke har egne tall på antall frivillige. Det var registrert 1501 frivillige⁴⁷ på diakoniområdet i 2023 i Oslo Bispedømme. Det finnes ikke en oversikt her på antall timer brukt per uke, men hvis vi legger til grunn et tilsvarende gjennomsnitt på 1,15 timer per frivillig, så blir dette 1 726 timer per uke – tilsvarende 51 årsverk, likt som respondentene i vår undersøkelse

For å gjøre et konservativt estimat på de øvrige kirkene i Oslo, så har vi valgt å beregne dette på medianen av resultatene i undersøkelsen. Da kommer vi fram til et tall på 363 frivillige, som bidrar med 472 timer per uke, tilsvarende 14 årsverk.

Vi kan med trygghet si at Kirken i Oslo bidrar med frivillige ressurser minst tilsvarende 117 årsverk på det sosiale området i Oslo. Dette er altså i tillegg til all annen frivillig innsats som gjøres i kirkene.

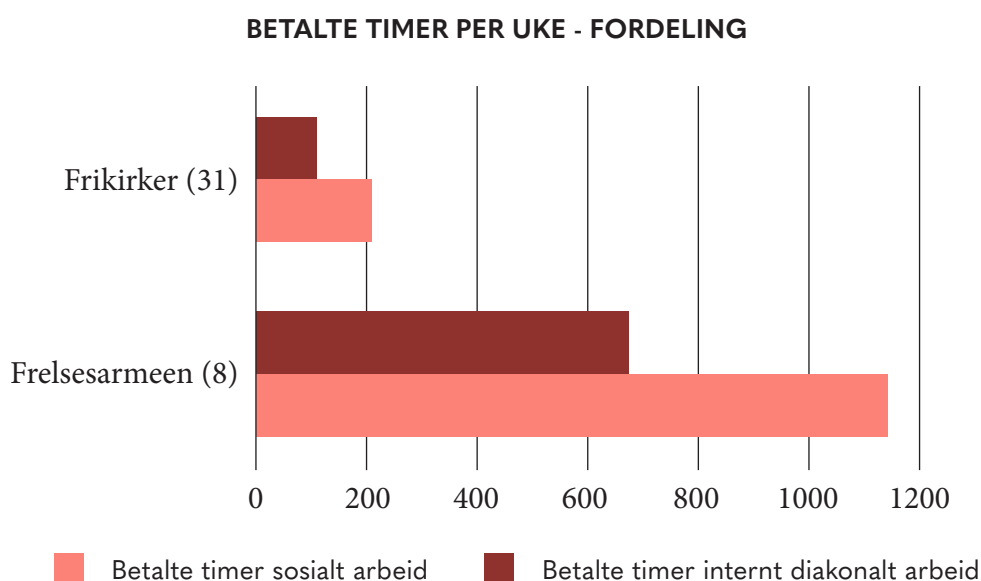
⁴⁵ Her spurte vi kun om timer brukt per uke. Med antakelsen om samme snitt på 1,15 per frivillig i uka som ved «utadrettet sosialt arbeid», er antallet frivillige beregnet til 809 frivillige på «internt diakonalt arbeid»

⁴⁶ <https://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/2744/nb>

⁴⁷ <https://www.kirken.no/globalassets/bispedommer/oslo/dokumenter/arsmeldinger/obd%20arsrapport%202023.pdf>

Betalte ressurser

Vi spurte også om kirkenes bruk av ansatte ressurser i sosialt arbeid. Dette viser et resultat på 2143 timer per uke (N39). Dette tilsvarer 65 årsverk. Her er det en vesentlig og forventet forskjell på kirker tilknyttet Frelsesarmeen og øvrige respondenter, noe tabellen tydelig viser:

Hvis vi holder Frelsesarmeen utenfor, så viser resultatet for de 31 frikirkene 326 betalte timer per uke, noe som tilsvarer 10 årsverk. Det interessante her er at det er en høyere andel betalte ressurser i det som frikirkene selv karakteriserer som «utadrettet sosialt arbeid» enn intern diakoni – hvor utadrettet sosialt arbeid utgjør 6,5 årsverk. Dette er i hovedsak ikke dedikerte stillinger, men deler av pastorers/andre ansattes tid som brukes på direkte involvering i arbeid, og/eller oppfølging av frivillige. Ellers er det her grunn til å fremheve Frelsesarmeens betydelige innsats i Oslo, med 55 årsverk bare i vår registrering.

Den Norske Kirke har definerte diakonistillinger som i følge regnskapet er 32 årsverk i bispedømmet⁴⁸. I tillegg en del hele prestestillinger tilknyttet fengsler (Ila, Bredtvedt og Oslo fengsel) samt sykehus (Diakonhjemmet, Lovisenberg, Bærum og Oslo universitetssykehus) naturlig sortere under vår definisjon, samt et ukjent antall timer av prestenes stillinger for øvrig.

⁴⁸ <https://www.kirken.no/globalassets/bispedommer/oslo/dokumenter/arsmeldinger/obd%20arsrapport%202023.pdf>

Samlet sett bidrar kirkene i Oslo med minimum 100 årsverk i betalte ressurser på området. Dette er et større felt hvor samarbeid og synergieffekter på tvers av sektorer og profesjoner er sammensatt – særlig med tanke på fordelingen mellom offentlig og ideell finansiering, samt fagkompetanse. Dette vil det kunne være interessant å se nærmere på som en mulig oppfølging til denne rapporten.

Sammenlikning med frivillighet i sivilsamfunnet for øvrig

Det kan være interessant å foreta en sammenlikning av tallene fra kirkene for frivillighet og sette de opp mot tilgjengelige tall for befolkningen for øvrig. En undersøkelse om frivillighet i Oslo fra 2017,⁴⁹ viser at Oslos innbyggere bidro med 2 103 årsverk totalt gjennom ulike lag og foreninger, på de sammenliknbare områdene «sosiale tjenester» og «helse, pleie og redningsarbeid». I 2017 utgjorde det 0,1 time per uke per innbygger, justert for folketall.

Det er verdt å bemerke at vi i mellomtiden har vært gjennom en pandemi hvor det har vært rapportert om nedgang i frivillig engasjement på de fleste områder. Det ventes flere undersøkelser på dette området framover, men foreløpig må dette tas som en sammenlikning med de naturlige forbehold.

Hvis vi likevel skal sammenlikne med våre tall fra 2023, så ser vi at estimatet på 117 årsverk fra kirkene gir ca. 0,15 timer per uke per aktive innenfor et sammenliknbart segment av frivilligheten – altså sosialt arbeid/diakoni. Tallet skal ikke tillegges alt for stor vekt, men det er grunn til å hevde at kirkenes frivillige sosiale engasjement i byen (snitt på ~0,15) står seg godt i forhold til befolkningen som helhet (snitt på ~0,10).

Selv om kirkenes frivillige engasjement i sosialt arbeid/diakoni står seg godt målt mot befolkningen som helhet, er spørsmålet likevel om dette står seg i forhold til hva kirkene selv har som bilde av egen situasjon.

Forbedringspotensiale

Som tallene fra undersøkelsen har vist, er det svært ujevnt kirkene imellom når det gjelder antall timer frivillig innsats på det sosiale området. Noen få peker seg ut med mange frivillige; de to høyeste bidrag fra enkeltkirker estimerer henholdsvis 200 og 144 timer frivillighet i uka. Dette er godt over de aller fleste andre. For å få et bedre bilde av situasjonen for de fleste, så beregnet vi - som nevnt øverst i 7.4.5 - **medianen** av frivillighetstimer per uke. Det viser et resultat på 8 timer frivillig innsats per kirke i uka på sosialt utadrettet arbeid (N30). Hvis vi setter dette tallet opp mot antallet aktive, så ser vi at det samlet sett er 4% av de aktive i kirkene som er frivillige i sosialt rettet arbeid, som hver bruker i gjennomsnitt 1,15 timer i uka. Vi har ikke oversikt over antallet frivillige på intern diakoni, men gitt at timeantallet er nokså likt her, så kan vi regne med at det er **8% av de aktive i kirkene som er engasjert i sosialt/diakonalt arbeid/tjeneste i overkant av 1 time i uka.**

Vi tror funnene om omfanget av sosialt arbeid sier noe om at det er et potensial for økning. Det er allerede nevnt mange forbehold, ikke minst at det gjøres en del innsats utenfor det som registreres i kirkene. Vi mener likevel det er grunnlag for å hevde dette – ikke nødvendigvis for at antallet timer per person skal økes, men at flere kan finne sin plass og at innsatsen skal være mest mulig målrettet ut ifra behov. Hva skal så til for å skape en ønsket bevegelse? Vi tror at svaret er

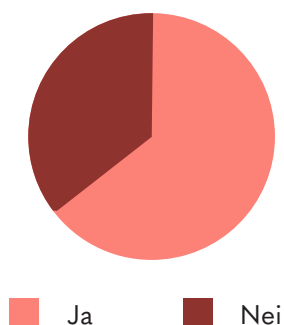
- 1 Økt kunnskap om reelle behov
- 2 Målrettet innsats
- 3 Samarbeid og koordinering med relevante organisasjoner og myndigheter, samt samarbeid kirkene imellom

Til det siste punktet hører den avsluttende delen av vår undersøkelse.

7.4.5 Samarbeid

Vi spurte kirkene om de hadde samarbeid på det sosiale området, og hvilken type instans samarbeidet eventuelt var med. Det viste at 2/3 har en form for samarbeid.

HAR EN FORM FOR SAMARBEID

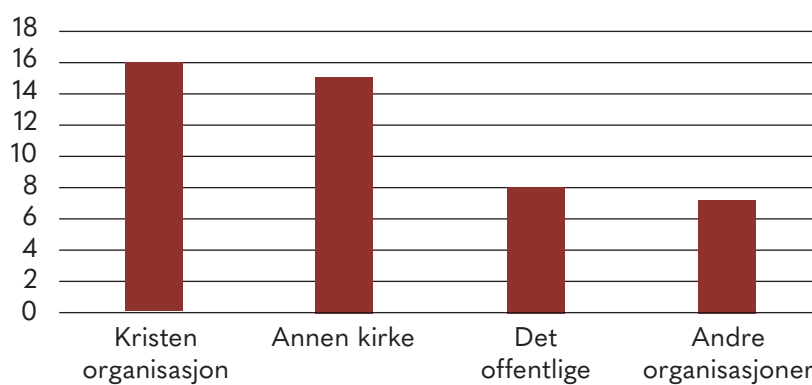

Av de 26 som svarte ja, spurte vi om hva slags type samarbeidspartner de hadde av følgende alternativer:

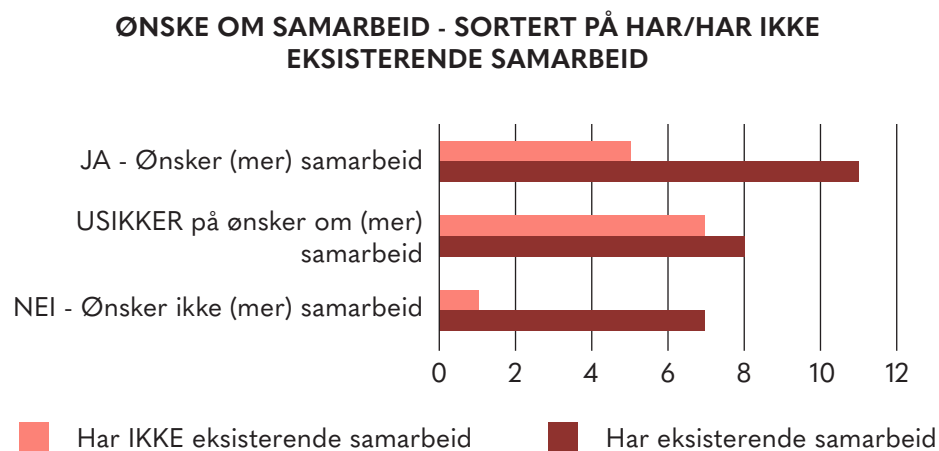
- Andre kirker
- Kristen organisasjon
- Annen organisasjon
- Offentlig myndighet

Flere svar var mulig. Dette fordelte seg på følgende måte:

KIRKENES SAMARBEIDSPARTNERE

Deretter spurte vi om interessen for samarbeid/eventuelt mer samarbeid:

Dette viser et sammensatt bilde. Blant de som har et samarbeid fra før, er det flest av dem som kunne tenke seg mer av dette. De som svarte nei eller var usikre her, har gitt som hovedgrunn at de vil utvikle det samarbeidet de allerede har. Dette viser at ønsket om samarbeid i en eller annen form i stor grad er ønskelig for kirkene.

Vi mener at samarbeid i flere ulike former vil være en viktig faktor for å utløse utnyttet potensial av frivillige, og bidra til å sikre bærekraft i eksisterende arbeid. Undersøkelsen viser at det bør være grobunn for mer samarbeid på dette området.

7.5 KONKLUSJON

Den sosiale smerten i Oslo er i stor grad preget av at storsamfunnets sikkerhetsnett ikke evner å fange opp de mest utsatte gruppene. I dette bildet er det gode grunner til å rette fokuset mot behovene til barn og ungdom. Etter å ha undersøkt behov i samfunnet og kirkenes potensial, er det gratis fritidstilbud, voksen tilstedeværelse i lokalmiljøene og koordinerende og avlastende hjelp for foreldre som peker seg ut som de områdene kirkene kan gjøre en forskjell.

24% av alle barn opplever at foreldrene skiller lag, og tar det ofte tyngre enn de voksne tror. Vi mener at kirkene har en unik mulighet til å være med å forebygge samlivsproblemer, samtidig som man ivaretar de barn og voksne som har gjennomgått dette på en inkluderende måte. På samme måte er det behov for at kirkene er seg bevisst en økende grad av ensomhet hos unge, enslige voksne. Siden OM 1, hvor dette ble satt på dagsorden, har dette vokst dramatisk for denne gruppen. Vi mener derfor at det i tillegg til bevisstgjøring er behov for å tenke nytt på dette området, noe som bør kunne resultere i konkrete tiltak i tillegg.

Vi oppfordrer kirkene til å gjøre hjelp og tiltak på disse områdene til sin felles agenda. På alle disse områdene er felles samarbeid med erfarne aktører på de ulike feltene en nøkkel. Det er en vilje til samarbeid i kirkene som bør gjøre dette mulig. Når vi ser at 8% av de aktive i kirkene er engasjert 1,15 timer i uka i sosialt arbeid/diakoni, så mener vi at dette viser et stort uutnyttet potensial, og at dette er mulig å få til. Men det vil også kreve en prioritering av kirkenes ressurser.

Vi mener det er et uforløst potensial i de fleste kirkene for at flere kan bidra inn i sosialt arbeid hvis man er villig til å prioritere dette. En måte å utløse dette potensialet, er å søke sammen i koordinerte felles tiltak på noen spesifikke områder, som tiltak for ensomme, gratis fritidstilbud til barn og unge og veiledning til foreldre om rettigheter og muligheter, språk og annen hverdagskompetanse.

BEVEG
OSLO

8. Analyse - Kulturelle utfordringer

Kulturelle utfordringer betyr i denne sammenhengen systemiske utfordringer, og vi har med vår vinkling sett dette i lys av den sosiale smerten. Flere aktører henvender seg gjennom sine rapporter til myndighetene for å påpeke svakheter som de mener kan løses enten ved økte bevilgninger eller omlegging av systemer. Den mest slående påpekningen er den Røde Kors' generalsekretær kom med i innledningen til rapporten «Sosial Puls» som vi behandlet i starten på kapittel 7, at ressursene ikke finner hverandre og at de svakeste faller mellom alle stoler. Dette er mer grunnleggende enn at myndighetene kan bevilge seg til en løsning; her må sivilsamfunnet bidra, og vi vil se på konkrete påpekninger fra noen av de aktører som står kirkene nær.

8.1 Lavinntektsfamilier og boligutfordringer

I Oslo er utfordringer for lavinntektsfamilier i stor grad knyttet til bolig. Både prisnivå, trangboddhet, boligkvalitet og utnyttelse er faktorer som rammer de fattigste hardest. Som rapporten fra politiet gav uttrykk for (kapittel 7), er det en utfordring med store familier i trange boliger, hvor de eldste barna har «utetid». Dette henger uløselig sammen med lavinntekt.

Frelsesarmeen har i mange år engasjert seg på det boligpolitiske feltet i Oslo, blant annet gjennom tiltaket «Familiebosatt» som bistår familier med å få verdige boforhold. I rapporten «Å bo verdig»⁵⁰ gjør de rede for erfaringer mange av de med lavest inntekt står i på boligmarkedet. Det er en situasjon med langvarig stress hvor de må søke jobb, forholde seg til NAV og ta vare på barn, samtidig som de trenger et sted å bo raskt. Et hovedproblem i den forbindelse er prosessen med å få bostøtte fra NAV som kreves at man allerede har bolig for å få støtte. Da ender mange opp med å få det eneste som er tilgjengelig for dem, og det er som regel en useriøs og utnyttende utleier. En av ansatte hos «Familiebosatt» beskriver det slik:

⁵⁰ <https://frelsesarmeen-web.s3.eu-north-1.amazonaws.com/frelsesarmeen/Last-ned-Frelsesarmeens-boligsosiale-melding.pdf?fbclid=IwAROCRS38xhP4o8wpiKk7-aXiQPvshzRPbqzPEziki1HrVZ4IKul6sx12Pg>

Vi har gang på gang sett barnefamilier bo med mugg, fukt, råte, veggdyr, trekk, manglende rømningsvei, ikke tilfredsstillende kjøkken, og uhygieniske forhold på utsiden med sprøytespisser og søppel. (...) ("Å bo verdig", Frelsesarmeen 2023, s 9)

NAV har ikke kapasitet til å føre kontroll med de boligene brukerne faktisk bor i, selv om de gir støtte. Dette resulterer i en nærmest umulig situasjon for familiene. «Familiebosatt» gir hjelp med veiledning til rettigheter og praktisk hjelp med alle tilleggsutfordringer i denne situasjonen.

Frelsesarmeen etterlyser en rekke tilrettelegginger fra myndighetene, blant annet bedre tilsyn med utleieleiligheter og minimumsstandarder for disse, samt en bedre koordinering av tjenester inn mot lavinntektsfamilier hvor det offentlige i større grad samarbeider med ideelle aktører. Gjennom rapporten «Der skoen trykker»⁵¹ som utarbeides hvert 4. år i forkant av stortingsvalget gir Frelsesarmeen et bilde på hva de ser som de største utfordringene på ulike felt, og følger opp med anbefalinger. I den ferske rapporten i forkant av stortingsvalget i 2025, er deres anbefalinger på boligområdet:

- Mer og bedre koordinering av tjenester inn mot lavinntektsfamilier via egne koordinatorroller, hvor det offentlige i større grad samarbeider med ideelle aktører, for en mer helhetlig tilnærming
- Ikke-kommersielle aktører som kan leie ut til fornuftige priser, og gjerne gjennom en «leie-til-eie» løsning eller tilsvarende.

Vi tror at kirkene har potensial til å bidra mer systematisk med veiledning om rettigheter og muligheter, inkludert hjelp med språk der det er nødvendig.

Når det gjelder boligmarkedet, så vil vår oppfordring gå til aktører innenfor eiendom og næringsliv om å samarbeide med ideelle aktører generelt, og Frelsesarmeen spesielt, for å imøtekomme disse behovene. Vi tror også at familier tilknyttet kirkene som har utleiemuligheter, kan bidra med utleie på gode og fleksible premisser, i samarbeid med Frelsesarmeen og andre erfarne aktører.

8.2 Arbeid og skole

Det sier seg selv at å stå uten jobb når man har en familie å forsørge, er vanskelig. Som Frelsesarmeen påpeker⁵², så er det mange i lavinntektsfamilier som står langt unna fast arbeid, har ustabil tilknytning til arbeidslivet og er avhengig av ulike støtteordninger. For mange av disse vil hjelp på veien være avgjørende for om de kan ha utsikter til å få en jobb. Dette gjelder også mennesker som på ulike måter er på vei ut av en situasjon med rus eller kriminalitet, og hvor arbeid kan gi dem mening, rytme og verdighet i hverdagen. Til dette kreves det gode samarbeid mellom bedrifter som er villige til å satse på dette og det offentlige med tilrettelegging. Det er også her stort behov for frivillige til allerede eksisterende tiltak, da det ofte krever mye oppfølging for å få dette til å gå rundt. Marginene i bedriftene er ofte presset slik at det ikke er nok tid til å gi den store grad av oppfølging som det vil kreve i disse tilfellene, og ved disse tilfellene kan kombinasjon med frivillighet være en god løsning.

Mestring av skole og arbeid kan gi den helt nødvendige startkapitalen for ungdom som sliter på ulike måter. Det å mestre et hverdagsliv med de kravene både skole og arbeid stiller, er det ikke alle som takler. Det er, som påpekt i kapittel 7, gledelig at frafallet fra videregående skole har gått ned, men det er fortsatt en god del som strever med kombinasjonen bosituasjon og skole eller arbeid.

Situasjonen er sammensatt, og dagens regelverk forhindrer ungdom under 18 år i å motta bostøtte mens de går på skolen. Dette skaper utfordringer for de som ikke kan bo hjemme, og det er ønskelig at reglene blir mer fleksible.

Vi vil oppmuntre bedrifter som på ulike områder er knyttet opp mot kirker om å gå inn på ordninger med arbeidstrening. Vi vil også oppfordre kirkene til å bidra med frivillighet inn i tiltak av større aktører på dette feltet.

Maritastiftelsens bofelleskap «Marita Bo» opplever god rekruttering blant unge voksne fra kirker i Oslo til å bo sammen med ungdom som trenger hjelp til enkel botrening og hverdagsmestring. Dette gir en svært positiv synergieffekt for både ressurspersoner og ungdommene, og er en praktisk måte for unge voksne/ studenter i kirkene å bidra til å hjelpe ungdom inn i gode hverdagsrutiner, og ikke minst å få fulgt opp jobb eller skole.

⁵² Ibid. (s. 8)

8.3 KONKLUSJON

Kulturelle utfordringer i betydningen systemiske mangler, er heldigvis langt mindre i det norske samfunnet enn i mange andre land. Tillit til myndighetene gjør at det på alle måter er naturlig å lytte til, og samarbeide om, tiltak for å bøte på problemene. Likevel er det viktig å jevnlig påpeke de systemiske manglene som finnes, og søke å være en løsning der man ser at sivilsamfunnet må stille opp for å skape endring.

Røde Kors sin påpekning om manglende samordning mellom ressursene er et hovedpoeng i den systemiske kritikken. Til dette tror vi kirkene kan bidra til hjelp med koordinerende og veiledende ressurser for grupper med behov.

Et annet felt som er en stor utfordring i Oslo, er kompliserte anskaffelsesregler i forbindelse med bostøtte, kombinert med manglende tilsyn med utleie av boliger. Dette fører til at det er de svakeste som blir utnyttet slik at mangelfulle og helseskadelige leiligheter blir leid ut med bostøttemidler. Frelsesarmeens arbeid «Familiebosatt» er et arbeid som går rett inn i denne problematikken med å hjelpe familier i denne prosessen, og vi vil oppfordre til å støtte og styrke dette og tilsvarende arbeid på dette feltet.

Videre er arbeid og skole nøkler for å komme ut av fattigdom. Her er det behov for flere bedrifter som vil satse på slike ordninger og frivillige hos erfarne aktører på feltet hvor oppfølgingsbehovet er stort. Botrening for ungdom, alternativ skoledag og andre tiltak som hjelper ungdom med å fullføre skolen, er fortsatt viktig, og en konkret oppfordring til myndighetene er å myke opp reglene slik at ungdom under 18 år kan få bostøtte samtidig som de går på skole.

BEVEG
OSLO

9. Anbefalinger

Avslutningsvis vil vi komme med noen anbefalinger og oppfordringer til kirkene. Vi vil først legge vekt på de anbefalinger som kommer fra de aktører vi hovedsakelig har basert oss på i denne rapporten samt noen av de aktører som står kirkene nær.

Mange av de arbeid og tiltak som kirkene allerede gjør er ikke omfattet av disse anbefalingene. *Selv om vi ønsker å gi noen tydelige anbefalinger og peke på noen ønskede prioriteringer, så innebærer det **ikke** at vi anbefaler kirkene å slutte med eksisterende engasjementer.* Tvert i mot ser vi at det er oppmuntrende at kirkene allerede har såpass mye forskjellig engasjement som innebærer samarbeid med ulike aktører som når ut til mennesker med behov i befolkningen. Men som vist i kartleggingen av det frivillige sosiale engasjementet i kirkene tror vi det er et uforløst potensial med flere frivillige hender og arbeidstimer i løpet av en vanlig uke. For å forløse potensialet, vil vi anbefale at det konsentreres om felles tiltak som har potensial for å vare. Det er med andre ord ikke noen uttømmende liste, men så konkret og spisset som mulig ut ifra de signalene vi ser og funnene vi har gjort.

Kirkene oppfordres til å prioritere og å iverksette tiltak i samarbeid med hverandre og med relevante organisasjoner for å:

- Tilby gratis og inkluderende aktiviteter for barn og unge i deres nærmiljø, med et spesielt fokus på unge gutter i Oslo øst.
- Gi veiledning og støtte til familier, med særlig vekt på arbeidsrettigheter, språkopplæring, digital kompetanse og boligmuligheter
- Utvikle verktøy og møteplasser som kan bidra til å fange opp og forebygge ensomhet blant unge voksne.

Næringsliv og organisasjoner oppfordres til å:

- Inngå samarbeid med kirkene om tilrettelegging for arbeidstrening.
- Legge til rette for, og mobilisere folk i kirkene til å kunne tilby ikke-kommersiell boligutleie til fornuftige priser, med særlig fokus på lavinntektsfamilier.

Kilder

Espen Andersen, *Stadig flere dropper å gifte seg* (Statistisk sentralbyrå, 2023)
<https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/samboere/artikler/stadig-flere-dropper-a-gifte-seg>

Daniel Arnesen, *Frivillighet i en storby – kommune og frivillig sektor i Oslo* (Senter for forskning på samfunn og frivillig sektor, 2020)
<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2676112>

Anders Barstad, *Bli vi stadig mer ensomme?* (Statistisk sentralbyrå, 2021)
<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/blir-vi-stadig-mer-ensomme>

Bufdir, *Statistikk og analyse – kommunemonitor, barnefattigdom*
<https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/monitor/barnefattigdom/omfang?primary=03®ions=030115®ions=03011105®ions=03011004®ions=030112®ions=030109®ions=030101®ions=03010603®ions=030108>

Veiledere; *Fattigdom – veileder om arbeid for barn som lever i fattige familier*
<https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/veileder-fattigdom>

Frøydis Enstad & Anders Bakken, *Ungdata junior 2024 – nasjonale resultater* (NOVA, Oslo Met, 2024)
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3145148>

Folkehelseinstituttet, *Folkehelse rapporten – Barn og unges helse: oppvekst og levekår* (2022)
<https://www.fhi.no/he/folkehelse rapporten/samfunn/barn-oppvekst/?term=>

Frelsesarmeen, *Å bo verdig – Frelsesarmeens innspill til boligsosialt arbeid* (2023)
<https://frelsesarmeen-web.s3.eu-north-1.amazonaws.com/frelsesarmeen/Last-ned-Frelsesarmeens-boligsosiale-melding.pdf?fbclid=IwAR0>

Der skoen trykker – *Frelsesarmeens innspill til stortingsperioden 2025-2029* (2024)

https://frelsesarmeen-web.s3.eu-north-1.amazonaws.com/frelsesarmeen/Der-skoen-trykker2024_hele-rapporten_lowres_enside.pdf

Roger Hammersland & Anders Barstad, *Humanitære behov i Norge – status 2022* (Statistisk sentralbyrå, 2022)

https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekår/artikler/humanitaere-behov-i-norge.status-2022/_/attachment/inline/e2dca5cb-3288-4353-945b-a71ca8d67450:1bf3083ec2b9751ce840d6117237e6954d9b0cdb/RAPP2022-33.pdf

Ipsos, *Norsk Monitor* (2022/2024)

<https://www.ipsos.com/nb-no/samfunnsundersokelsen-ipsos-norsk-monitor>

Ingrid Iversen Hølaas & Anders Aksnes Kamhus, *Når barn må være voksne* (Røde Kors, 2022)

https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/barn-og-unge/nar-barn-ma-vare-voksne_rode-kors.pdf

Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag, *Studentundersøkelsen* (2024)

<https://nkss.no/wp-content/uploads/2024/04/Student-report-1.pdf>

Tor Morten Normann, *Færre barn lever i familier med lavinntekt* (Statistisk sentralbyrå, 2024)

<https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/faerre-barn-lever-i-familier-med-lavinntekt>

Oslo biskop og Oslo bispedømmeråd, *Årsrapport 2023* (2024)

<https://www.kirken.no/globalassets/bispedommer/oslo/dokumenter/arsmeldinger/obd%20arsrapport%202023.pdf>

Oslo Kommune – Tros- og livssynsutvalget, *Tro det eller ei* (2020)

<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13369945-1590647903/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Byrådet/For%20pressen/Pressemeldinger/Rapport%20Tro%20det%20eller%20ei.%20Fremtidens%20tros-%20og%20livssynspolitik%20i%20Oslo.pdf>

Røde Kors, *Sosial Puls* (2022)

https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/humanitar-analyse-rapporter/220816_rapport-sosial-puls_uu5.pdf

Røde Kors, *Til barnets beste? NAVs ivaretagelse av barns behov når foreldre søker om sosialhjelp* (2023)

https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/barn-og-unge/230814_utmaling-av-sosialstonad---til-barnets-beste.pdf

Sendt Norge, *Rapport* (2021)

https://cdn.prod.website-files.com/63935b5a6ef2e60814021e58/640d12063ecaf86889415f28_Sendt-rapport-2021.pdf

Statistisk Sentralbyrå – Statistikkbanken,

06326: *Medlemmer i trus- og livssynssamfunn som søker om offentlig stønad og er utanfor Den norske kyrkja, etter religion/livssyn 2006 – 2024.*
<https://www.ssb.no/statbank/table/06326/>

12026: *Den Norske Kirke – Kirkelige brukere (K) 2015 - 2023*
<https://www.ssb.no/statbank/table/12026/tableViewLayout1/>

11963: *Den Norske Kirke – Kirkelige tjenester (K) 2015 - 2023*
<https://www.ssb.no/statbank/table/11963/tableViewLayout1/>

Familier og husholdninger (tabellene 09747, 10987, 06204, 06241, 10986)
<https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/familier-og-husholdninger>

VG, Artikkel; Politiet på Mortensrud: *Noen barn kaller seg «utebarn»* (2023, 3/1)

<https://www.vg.no/nyheter/i/Ll65gV/politiet-paa-mortensrud-noen-barn-kaller-seg-utebarn>

Voksne for Barn, *Vanlig, men vanskelig – barn og foreldres opplevelse av samlivsbrudd* (2024)

<https://vfb.no/content/uploads/2024/03/Vanlig-men-vanskelig-web.pdf>

Vårt Land, Artikkel;

Espen kaller seg personlig kristen – nå er det like vanlig som i 1985 (2024, 21/3)

<https://www.vl.no/religion/2024/03/21/espen-kaller-seg-personlig-kristen-na-er-det-like-vanlig-som-i-1985/>

Påmeldingene renner inn til kristen ungdomsleir - nå har de satt ny rekord (2024,10/4)

<https://www.vl.no/religion/2024/04/10/pameldingene-renner-inn-til-kristen-ungdomsleir-na-har-de-satt-ny-rekord/>

Flere unge melder seg inn i kirka (2024, 28/6)

<https://www.vl.no/religion/2024/06/27/flere-unge-melder-seg-inn-i-kirka/>

Vårt Land, Artikkel; *Halvparten sluttar på religiøse aktivitetar etter ungdomsskolen – dette trur Anna-Naoumi er årsaka* (2024,16/8)

<https://www.vl.no/religion/2024/08/16/halvparten-sluttar-pa-religiose-aktivitetar-etter-ungdomsskolen-dette-trur-anna-naomi-er-arsaka/>

Vårt Land, Kommentar; *Ser vi en gryende kristendomsboom blant unge? Det er grunn til å spørre* (2024,13/7)

<https://www.vl.no/meninger/kommentar/2024/07/13/ser-vi-en-gryende-kristendoms-boom-blant-unge-det-er-grunn-til-a-sporre/>

Vårt Oslo, Artikkel; *Store forskjeller i elevfrafall ved videregående skoler i Oslo* (2023, 21/2)

<https://www.vartoslo.no/bjerke-videregaende-skole-bydel-bjerke-bydel-gamle-oslo/store-forskjeller-i-elevfrafall-ved-videregaende-skoler-i-oslo-se-oversikten/440144>

NETTSIDER:

Steiger:

<https://steiger.org/about-steiger>

Barna Institute:

<https://www.barna.com>

Ungdata, Kartside:

<https://www.ungdata.no/kartside/>

Den Norske Kirke, Oslo Bispedømme:

<https://www.kirken.no/nb-NO/bispedommer/Oslo/om-bispedommetmenigheter%20og%20prosti/>

